

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 8 (1893)

П'ятниця, 19 лютого 2016 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЗА ЩО Ж ПОЛЯГЛА НЕБЕСНА СОТНЯ?!

Саме цими днями минає друга річниця початку масових убивств на Майдані: на 18-20 лютого 2014 року припадає пік протистояння між мирними протестувальниками і силовиками. За даними Генпрокуратури, під час Майдану постраждало близько 2,5 тисячі людей, 104 з них — Герої Небесної Сотні — загинули...

20 лютого відзначається День Героїв Небесної Сотні — на знак вшанування відваги, сили духу і стійкості громадян, які віддали своє життя під час Революції гідності, захищаючи ідеали демократії, відстоюючи права і свободи людини, європейське майбутнє України. Як же прийняло українське суспільство цю жертву і віддячило своїм Героям за неї?

18 лютого Верховна Рада розпочала своє засідання з вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні. Як повідомляє кореспондент «Укрінформу», в залі зареєструвалось 312 народних депутатів. «Саме в цей день на Майдані почалися масові розстріли ні в чому не виних людей, які були справжніми патріотами... Думаю, що будь-які трагедії треба пам'ятати всім живим, щоб не допускати їх більше ніколи, а ті, хто це зробив, мають бути покарані і засуджені до найвищої міри покарання», — сказав Голова Верховної Ради Володимир Гройсман.

А двома днями раніше та ж Верховна Рада, заслухавши звіт про роботу українського уряду за минулій рік, спочатку 247 голосами «геройчно» визнала цю роботу незадовільною, а тоді не спромоглася відправити його у відставку, — нашкіріши лише 194 голоси з необхідних 226. Куди ж випарувався весь «геройзм»?

21 ЛЮТОГО — МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ

Дмитро ПАВЛИЧКО

Ти зрікся мови рідної. Тобі
Твоя земля родити перестане,
Зелена гілка в лузі на вербі
Від доторку твого зів'яне!
Ти зрікся мови рідної. Заріс
Твій шлях і зник
у безіменнім зіллі...
Не маєш ти на похороні сліз,
Не маєш пісні на весіллі!
Ти зрікся мови рідної. Твій дух
На милицях жадає танцювати.
Від ласк твоїх

закаменіє друг
і посивіє рідна мати.

Ти зрікся мови рідної. Віки
Ти йтимеш темний,
як сльота осіння.
Від погляду твого серця й зірки
Обернуться в спіле каміння.
Ти зрікся мови рідної. Ганьба
Тебе зустріне на шляху вузькому...
Владе на тебе, наче сніг, журба —
Її не понесеш ні кому!
Ти зрікся мови рідної. Нема
Тепер у тебе роду, ні народу.
Чужинця шані ждатимеш дарма —
В твій слід він кине сміх-погороду!
Ти зрікся мови рідної...

КРИМ — АНТИВАЙЛОН

«Нації вмирають не від інфаркту.
Спочатку їм відбирає мову» (Ліна Костенко)

Міжнародний день рідної мови — свято, яке чомусь мало відоме в Україні. Можливо, через те, що за роки його існування можновладці робили все, щоб велика кількість українців вважала, що немає різниці, якою мовою розмовляти й яку називати рідною. Відомо, що форми лінгвіциду можуть бути жорстокими чи поміркованими, відвертими чи закамуфлюваними, однак це не міняє ні суті, ні кінцевої мети лінгвіциду (мововбивства) — свідоме цілеспрямоване нищення певної мови як головної ознаки народності, нації.

21 лютого 1952 року у Бангладеш (Східний Пакистан) пакистанська влада жорстоко придушила демонстрацію людей, які висловлювали свій протест проти урядової заборони на вживання в країні своєї рідної — бенгальської мови. Відтоді щороку Бангладеш відзначає день полеглих за рідну мову. А скільки українців полягло, захищаючи свою рідну мову? Думаю, точно

цифри поки що немає. Тільки в 30-50-ті роки були розстріляні всі відомі в Україні кобзарі, тисячі служителів української церкви. А рівно за рік до кривавих подій у Бангладеш — у 1951 році — за вироком судового засідання розстріляли 33-х студентів Харківського університету за відмову складати іспити російською мовою, а 800 — репресували. До речі, в Україні в 30-х роках у школах українською мовою навчалось 97% дітей, а уже в перші роки нашої Незалежності — в 90-х — лише 21%.

Бангладеш 47 років пам'ятала герой, які полягли за рідну мову, і саме за пропозицією цієї країни ЮНЕСКО проголосило 21 лютого Міжнародним днем рідної мови. А починаючи з 21 лютого 2000 року, цей день відзначаємо і ми з вами. Українців століттями за мову вбивали, нищили голодоморами, вивозили до Сибіру, саджали по тюрмам. Шоразу українці доводили світу, що вони — нескорена нація! Але чому не ми запропонували у 1999 році Генеральній конференції ЮНЕСКО проголосити День рідної мови. Чому?

(Продовження на 8-й стор.)

Фотографії загиблих Героїв Небесної Сотні...

ЗАПРОПОНУВАЛИ ПІТИ, АЛЕ... НЕ ВІДПУСТИЛИ ЯК ЗІРВАЛАСЯ ВІДСТАВКА КАБМІНУ

Вранці у вівторок під парламентом зібралися два мітинги. Один — Партії просвіти Капліна, народпа з незрозумілим (кажуть, Львівською) фінансуванням його партійного проекту. Другий мітинг — «Свободи». «Свобода» традиційно лаяла владу, Росію, Брюссель, Вашингтон і говорила, як їх не вистачає в парламенті. Каплінські пенсіонери просто махали прaporами. Поштовхнувшись

серед каплінських протестантів, почула цікавий факт, що десятки і сотні недоплачують за мітинги простим людям, хоча пенсіонерки і погоджувалися, що робота під парламентом допомагає їм дотягнути до пенсії. І подумала про сумні традиції заробляти на протестах.

Потім зайшла на ранкове засідання Верховної Ради. 16 лютого, після звіту уряду, повинно було розглядатися

питання довіри-недовіри йому. Перед вівторком уся зовнішня риторика готовила суспільство, що дні минувшого уряду полічені. Напередодні різni спіkeri БПП оголосували, що вони дадуть відсутні підписи за результатами про недовіру.

Пояснювали, чому будуть голосувати за недовіру уряду. Частина БПП, єврооптимісти, над темою відставки Кабміну працювали. Каплінські

фракції зазвичай в Раді своє

«Ця історія — величезне приниження для парламенту і для прем'єр-міністра...»

А для України і Героїв, котрі поклали за неї життя?

весілля, вони тусять у колі журналістів-розслідувачів, і вони найбільш затримувані англомовною пресою. В одного з депутатів — Сергія Лещенка — поцікавилася перспективами пленарного дня.

— Сергію, а якщо ця історія з відставкою прем'єра просто не для серйозної відставки, а щоб випустити пар?

(Продовження на 3-й стор.)

«СТРАНА ПРОПАГАНДИ» VS МІНСТЕЦЬ, або НА ДІДЬКА УКРАЇНІ КРИМ...

Валентин БУТ

Створення 2 грудня 2014 року Міністерства інформації, яке певний час складалося лише з однієї особи, власне, самого міністра Юрія Стеця, одразу ж дало привід гострозвісним жартівникам нашим охрестити те дивне утворення Міністрем. Більш характерне для тоталітарних країн, таке рішення української влади викликало несприйняття з боку великої частини медіа-спільноти України, адже замість того, аби вкладати кошти у реальній інформаційній спротив агресивній пропагандистській політиці Москівї, створювалася нова заборонята імплементна структура.

Поза тим, через рік міністерство таки розродилося оновленням каналом іномовлення на закордоння. Не вдаючись до прискіпливої критики якості того каналу, його функціональності, його відповідності очікуванням, найперше питання, яке виникало, — а чи не занадто довго вовтузилися з тим міністеством — як для країни, втягнуту у війну, для країни, яка нагально потребувала і досі потребує донесення до світу реалій, найперше, стосовно московської агресії? Від «успішного менеджера» Юрія Стеця, людини, яка зробила карколомну кар'єру, в 17 роках ставши редактором місцевого представництва телеканалу «ІСТВ», в 27 — генеральним продюсером ПП ТОВ «Телерадіокомпанія «НБМ» (5 канал), в 32 — секретарем Комітету ВР з питань свободи слова та інформації, а в 37 — головою того комітету, суспільство мало право очікувати чогось значно більшого. Скажімо, більшої професійності, бо ж світові інформаційні агенції не дозволяють собі годувати свого споживача продуктом триденньої давнини, я ж, увімкнувшись цього понеділка канал «UATODAY» (<http://uatoday.tv/live>), все ще чую про візит Папи та патріарха Кирила на Кубу.

Я вже не мовлю, що пан Стець, з огляду на свою багатолітню безпосередню причетність до формування інформаційної політики Краю, мав би відчувати свою особливу відповідальність за те, що Україна, її інформаційний образ у світі, порівняно з іміджем Москівї, виглядає сьогодні таким собі іграшковим пластиковим автомобільчиком на шляху багатотонного броньованого монстра, що мчить на повній швидкості. (Продовження на 5-й стор.)

ЗАПРОПОНУВАЛИ ПІТИ, АЛЕ... НЕ ВІДПУСТИЛИ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

— Я не можу стовідсотково спрогнозувати голосування, але вже дуже далеко зайдло. І потім, я думаю, що нам все-таки не обйтися без виборів. Цей парламент перестав бути зліпком суспільства, точніше, перестав відповісти його температурі, грубо кажучи, його температура — листопада 2014-го, а зараз за вікном температура лютого 2016-го. Багато партій втратили підтримку, а через рік-півтора ситуація зміниться, і це буде відчутно. Думаю, через рік-півтора ми таки прийдемо до дострокових парламентських виборів. Це мое відчуття, яке не грунтуються ні на чому, крім як на моєму передчути. У мене немає витоку інформації, аналітики. Просто я бачу, що збільшується розрив. Але те, з яким результатом ми прийдемо до виборів, вирішується зараз.

— **А якщо говорити про особистість прем'єр-міністра? Адже поки немає цікавої кандидатури, яку прийняли б усі?**

— Відставка прем'єра має бути прецедентом політичного покарання. Складно сказати, хто буде призначений у разі його відставки. Якщо б я був Порошенком, то віддав би крісло нардепу своєї політичної (припустимо, Гройсману), крісло спікера віддав би «Народному фронту», наприклад, Парубію.

— **Але ж не зможете набирати голоси за важливі закони...**

— Низька якість депутатського матеріалу. Ми думали, що нам привезуть «Philips», або «Panasonic», а це буде не «Huawei». Президент біжить марафон, і в листопаді буде половина дистанції. Саме на половині строку вирішується, йдеш ти на другий термін. І щоб виходити на другий термін, потрібно друге дихання, потрібно вже зараз закладати фундамент.

В буфеті на каві ми зустрілися з народним депутатом «Народного фронту» Тетяною Чорновол. Вона залишається і формальною, і реальною прихильницею прем'єра.

— **Таню, ну ви готові, що прем'єра зімуть?**

— Його відставку вважаю неймовірно несприятливим кроком, який загрожує відступом назад, — відповіла вона, — у нас є більш страшні речі, люди Єнакіївського в бізнесі, люди Коломойського, схеми. Навіщо зараз це потрібно? Адже все одно задаються вектори розвитку, проходить зміни, як цого можна не помічати!

Тетяна дістала планшет і показує те, чим вона займається у вільний час, свої картини, на яких її діти ю люблені місця в Криму. До нас за столик, до речі, підсідає Рефат Чубаров, який п'є свій чай і говорить з кимось по телефону кримськотатарською. Я розпитую Таню, що стало з її дачею, яку вона з сім'єю колись будувала на півострові, невеликий будиночок, кілька соток, в якому все було зроблено руками її батька й покійного чоловіка. Таня каже, що сумує не за тією халупкою, а за щастям, яке там було.

Раптом Рефат Чубаров, який, здавалося, абсолютно не слухав нас, відривається від телефона й каже:

— Таню, ми все повернемо.

А я міркую, що це — день, коли Кремль почав повномасштабний наступ на Меджліс. «Ми все повернемо», — сказав Чубаров. Хай би слово стало матеріальним.

Після буфету я виявлю в кулуарах Сергія Капліна і згадую жарт про якість депутатського матеріалу.

— Сергію, — стурбовано питали я Капліна, — там ваші сотники обманюють людей, недоплачують їм за мітинги протесту.

— Я про це нічого не знаю, — суворо відповідає Каплін.

— **Але ви визнаєте, що платите за мітинги?**

— Ні, звичайно, — не моргнувши, говорить він.

Нишпорячі по кулуарах, дізнаюся, як проходило засідання фракції БПП, яке відбулося

«САМОПОМІЧ» ЗАЯВИЛА ПРО ВИХІД З КОАЛІЦІЇ

ЯК ПЕРЕДАС КОРЕСПОНДЕНТ УНІАН, ПРО ЦЕ У ЧЕТВЕРЬ ПІД ЧАС БРИФИНГУ ЗАЯВИВ ГОЛОВА ФРАКЦІЇ ОЛЕГ БЕРЕЗЮК. ТАКЕ РІШЕННЯ БУЛО ПРИЙНЯТО НА ЗАСІДАННІ ПРОВОДУ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ «ОБ'ЄДНАННЯ «САМОПОМІЧ».

напередодні у залі засідань Адміністрації Президента. Члени БПП кажуть, що Яценюк виглядав непереконливо. Члени «Народного фронту», навпаки, переконували, що він демонстрував свою перевагу. І взагалі, одиниці, що з'явилися в кулуарах, ніби не виглядали тривожними й невпевненими. Фракція монолітна, а прем'єр-міністр ще побореться.

На правах анонімності один із членів «Народного фронту» повідомив: «Частина західних дипломатів підтримує відставку прем'єра, частина вважає, що вона не потребна абсолютно. Фракція монолітна, і Арсеній відчуває себе впевнено. Він не став навіть змінювати своє впевнену манери на зустрічі з фракцією, тільки запитав: а хто замість мене зможе відповісти про транш МВФ?».

Ранкове засідання пройшло під знаком нестачі голосів для важливих беззівізових законів, а перед тим, як голосувати закон про прийняття електронних декларацій, депутати й узагалі пішли на перерву. Закон про електронні декларації був ухвалений у зручному для чиновників вигляді, і встановлює зручні для чиновників терміни для подання декларацій.

В очікуванні вечірнього засідання журналісти не розходяться з парламенту. Навіть у повітря відчувається напруга.

— А що, Михайл, — питали я козака Гаврилюка, — буде ваша фракція голосувати за важливі закони, навіть якщо зміниться прем'єр?

— Буде, чому ні, — відповідає Михайл, — Треба всіх міністрів подивитися, вивчити цифри, що зробив, а потім вирішувати.

Це ж питання я поставила ще одному «народнофронтівцю» — Андрію Левусу, він теж підтверджив, що не буде саботувати важливі закони у випадку відставки прем'єра.

Нарешті, почалося вечірнє засідання парламенту. В принципі, весь хід цього дійства ви можете почитати в стенограмі. Після спіну Арсенія Яценюка був виступ глав парламентських комітетів (іхні оцінки залижали від партійної приналежності), потім виступи з місць. Основні меседжі критики: українці давно дали свою відповідь уряду, виконання програми вони відчувають за свою жебрацькою кишенею, уряду не довіряють, з такою підтримкою суспільства Кабмін не повинен працювати. Їх звинуватили в непослідовності, нездатності піклуватися про фермерів, малий бізнес, у тому, що не зміняють з посад корупціонерів. Ще звинуватили, що вони не бачать проблеми простого українця.

Богомольець (комітет охорони здоров'я) за традицією лаяла МОЗ. Юханіна (фінансовий комітет) лаяла Мінін і фіскальну службу.

Але похвала теж була. Єгор Соболев (комітет запобігання корупції) хвалив міністра юстиції Павла Петренка за відкриті реєстри власності. Ганна Гопко (міжнародний комітет) хвалила Клімкіна за пілітну співпрацю з парламентським міжнародним комітетом. Микола Княжкіцький (комітет культури і духовності) хвалив Мінкульт за приєднання до програм «Креативна Європа». Лілія Гриневич (комітет з освіти) хвалилася вдалою співпрацею з Міністерством освіти.

Ну а потім виступив Луценко, сказав, що міністри забули про запахи шин, категорично розкритикував прем'єра і вініс постанову про недовіру Кабміну.

Якщо я давала б приз за найпоетичніший виступ, то його взяв би Олег Березюк. Він розклав роботу прем'єра на саги, наприклад, сага «Україната» або сага «децентралізація», а потім окільцовав усе це Тарасом Шевченком: «Ходімо далі, — писав Шевченко, — доленіко моя! Мій друге вбогий, але нелукавий!».

Особливо розчленена в цій історії викликав «Опозиційний блок». Перед засіданням вони дбайливо розкляли в ложі преси тексти зі своїм звітом про роботу уряду. Дуже старали-

Обличчя влади

Юлія Тимошенко через півгодини в ефірі заявила, що за чутками підтримку уряду «купували», нібито нардепам платили.

За «Самопоміч» у кулуари вийшла віддуватається перший віце-спікер Оксана Сирод.

— Це — спектакль, який підтримує довіру людей до будь-якої влади. Я школую, що учасником цього став президент, оськільки ініціатива, з якою він виступив, знає, що не буде достатньо голосів від його фракції... це було зроблено для того, напевно, щоб перевісти відповідальність на парламент, — сказала вона. — Ця історія — величезне приниження для парламенту, і для прем'єр-міністра. Я зрозуміла, що постанова не проголосує, коли президент звернеться до Яценюка з проханням піти у відставку. Якщо б він її хотів, він би звернувся з цим до парламенту. Нам усім треба думати, як працювати далі.

Я вийшла з парламенту. Щось було не так. Такі штуки, як «прокатати прем'єра», пообіцяли підтримку і кинути, траплялися в українській політиці. Зарах пройшло все навпаки. Суспільство було накручене очікуванням відставки. Може бути, ця тема не звучала б так гостро, але її довго підігрівали. В результаті, відставка не відбулася. Але звинувачувати в цьому парламент, що не проголосував, буде дуже важко.

можна ставити тільки на наступній сесії.

Народ вибіг у кулуари. Навіть стажерки розуміли повну невідповідність створеного емоційного громадського напруження і результату. Всі події виявилися показовим виступом з випускання пари. І вороги уряду, і друзі уряду розуміли, що так не можна. Після такої жорсткої критики або треба відправити прем'єра у відставку, або не влаштовувати такий пресинг.

— Бачите, пошуміли, розрядили обстановку, пару випустили, і усе, — казав позафракційний Сергій Міщенко.

— **А як же вони разом працюватимуть після всього, що було сказано на адресу Кабміну?** — задумливо питала я.

— Я вас благаю, перший раз чи що, — махнув він рукою.

За недовіру з коаліціантів голосували лише «Самопоміч», частина БПП, радикали.

Мустафа Найем тут же заявив, що за недовіру не проголосували люди олігархів, що ставить під сумнів деолігархізацію економіки. Пізніше у Facebook з'явилося повідомлення, що підбійний сценарій опрацювався заздалегідь, і що кількість голосів за відставку Арсенія Яценюка ретельно калібрувалася відповідними дзвінками з Адміністрації Президента й оточення прем'єр-міністра.

текстом заяви, «провід партії ухвалив: визнати неможливим подальше перебування «Об'єднання «Самопоміч» у союзі з політичними силами, які стали учасниками олігархічного перевороту у парламенті, — з іншого.

Відбулася спроба остаточно циментування влади клептократії та олігархії в Україні. Став очевидним владний союз, до якого увійшли частини фракції БПП, «Народний фронт» та уламки Партиї регіонів, що підконтрольні низці олігархів. Такі дії делигітимізували уряд України, є замахом на державний устрій України та остаточно розвалили парламентську коаліцію «Європейська Україна».

Особливо цинічно, що такий союз оформився напередодні річниці розстрілу патріотів на Майдані та трагічних подій під Дебальцевим, — йдеться в заявлі, оприлюднені О. Березюком.

Враховуючи це, згідно з

нелояльні канали будуть крутити версії «змови», молоді депутати з БПП будуть тикати пальцями в своїх товаришів, які не проголосували. Наше життя стало в разі прозоріше. Тому є запитання: чи працюють такі багатоходівки, якій павловський їх не придумав би?

Утім, на думку Максима Бурбака, в уряду з'явився реальний шанс, зціпивши зуби і долаючи всі інтриги, довести, що реформи в його виконанні можливі, ефективні і виведуть країну з кризи.

Цей наредп, який в останній тижні виступає спікером «Народного фронту», після випромінював упередністю: «В жодному разі коаліція не розвалиться, тому що це спільна відповідальність чотирьох наших фракцій, будемо доопрацювавши коаліційну угоду, сядемо й будемо говорити і вносити свої пропозиції на розгляд уряду. Майбутнє України у наших руках. Якщо ми відповідальні парламентарії, а не легковажні популисті».

...Наша політика залишається так

«ДОСИТЬ НАЗИВАТИ НАС ПЕРЕСЕЛЕНЦЯМИ...»

Третій Всеукраїнський форум переселенців, який відбувся в Києві, виявив дві головні проблеми, які турбують цю категорію українців: житло і робота. Про це повідомив голова правління громадської організації «Кримська діаспора» Анатолій Засоба.

За його словами, низку проблем, які позначили переселенці під час обговорення, викладуть у резолюції форума і передадуть на розгляд державним органам. Також на форумі виявили нові тенденції в житті внутрішньо переміщених осіб.

«Досить називати нас переселенцями, внутрішньо переміщеними особами, нам це не подобається, ми хочемо, щоб нас називали громадянами України, ми хочемо, щоб наші права і свободи, які гарантовані нам Конституцією, жодним чином не були пов'язані з фактором переселення. Ні позитивної, ні негативної дискримінації не має бути», — заявив Анатолій Засоба.

Він також висловив надію учасників форуму на те, щоб ці питання були розглянуті на парламентських слуханнях, які мали відбутися у Верховній Раді України 17 лютого.

Третій Всеукраїнський форум переселенців проходив у Києві 14-16 лютого.

Через анексію Криму Росією на початку 2014 року багато хто став війджати з півострова на материкову частину України. Після початку воєнних дій на Донбасі люди також стали війджати з цієї території.

Згідно з оперативною інформацією ДСНС України, з тимчасово окупованої території і районів Донбасу, де проходить військова операція, в інші регіони України переселились 1 026 693 людини, в тому числі з Донецької та Луганської областей 1 004 877 осіб, з Автономної Республіки Крим і міста Севастополя 21 816 осіб.

23 травня 2014 року відбувся перший Всеукраїнський з'їзд вимушених переселенців із Криму, в якому взяли участь 92 делегати і 86 учасників від 32 громадських організацій і місцевих ініціативних груп компактного проживання. (ua.krymr.com)

УРЯД НЕ БАЧИТЬ ПРОБЛЕМ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Кабінін не бачить проблем і потреб внутрішньо переміщених осіб і тих, хто проживає на тимчасово окупованих територіях. На цьому під час виступу на парламентських слуханнях «Стан дотримання прав внутрішньо переміщених осіб та громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території України та на території, неконтрольованій українською владою в зоні проведення антитерористичної операції», наголосив народний депутат Григорій Немія.

«Ми чули про комплексну програму, яку уряд затвердив у грудні минулого року. Так, на папері програма є. Чи є кошти на реалізацію цієї програми у бюджеті на 2016 рік, який Кабінін представив? Немає. Як можна звертатися до міжнародних організацій, гуманітарних організацій з проханням, аби вони дали нам гроші, коли сама держава, Кабінет Міністрів не вдає навіть копійки на те, що сам декларує робити. Або візьміть план дій щодо реалізації Національної стратегії з прав людини, вона затверджена указом президента, який зобов'язав Кабінін передбачити фінансування плану дій щодо стратегії, де також йдеється і про внутрішньо переміщених осіб, і про тих, хто проживає на окупованих територіях. Коштів на це теж немає», — констатував народний обранець.

Він також зазначив, що весь комплекс наявних на сьогодні невирішених проблем є наслідком відсутності державної стратегії, а отже, і національної політики щодо внутрішньо переміщених осіб. Якщо немає стратегії і немає політики, то, безумовно, урядовці не мають дороговказів, не мають бачення пріоритетів.

Григорій Немія зазначив, що, окрім стратегії, повинен бути орган, який відповідатиме за всю проблематику щодо переселенців. «Маємо близько двох мільйонів переселенців, а орган, який це координував би і за це відповідав би, не маємо. Проблема, яка має гуманітарний і безпековий вимір, повинна мати відповідну державну структуру і людину, яка буде нести відповідальність», — сказав народний депутат. (voicecrimea.com.ua)

«ПАМ'ЯТАЄМО. ЛЮБИМО. СУМУЄМО»

ЖИТЕЛИ КЕРЧІ ЗАПРОПОНУВАЛИ ЗАМІСТЬ ПАМ'ЯТНИКА ОКУПАНТАМ УВІЧНИТИ КУРОРТНИЙ СЕЗОН

Жителі окупованої Керчі висловлюються проти збору пожертв на пам'ятник «вічливим людям», про який повідомляла напередодні пресслужба окупаційної влади. Про це пише «Крим.Реалії».

У соціальних мережах городяні

В. Єльченко

Мілітаризація Криму, особливо носіями ядерної зброї, загрожує Європі, Північній Африці, Близькому Сходу. Про це заявив постійний представник України в ООН Володимир Єльченко, виступаючи у Раді безпеки ООН у понеділок 15 лютого.

«Україна стривожена безпрецедентним нарощуванням зброї Росією в окупованому Криму. Станом на сьогодні Росія розмістила у Криму понад 23 тисячі військових, сотні бойових танків, бронетехніки, бойових літаків та гелікоптерів, десятки прибережних ракетних комплексів. Особливу небезпеку викликає розгортаєння в

УКРАЇНА ПОПЕРЕДИЛА ООН ПРО НЕБЕЗПЕКУ ЯДЕРНОЇ МІЛІТАРИЗАЦІЇ КРИМУ

Криму потенційних носіїв ядерних боєголовок на кораблях і бойових літаках, а також намір Росії переобладнати інфраструктуру деяких радянських об'єктів у Криму для зберігання ядерної зброї.

Таким чином, незаконна окупація та як наслідок мілітаризація Криму загрожуютьдалекосяжними наслідками для безпеки не лише у Чорноморському регіоні, а й у всій Південній Європі, Північній Африці та на Близькому Сході. Події в Сирії є переважним доказом цього», — заявив у своєму виступі Володимир Єльченко.

Він також розповів про ситуацію з недотриманням прав людини на півострові, зокрема, про випадки викрадення людей, тортури, вбивства. Найбільш уразливою групою населення в Криму пан Єльченко назвав кримських татар і тих українців, які «відкрито підтримали територіальну цілісність України». Він закликав Раду безпеки ООН відкрити у Криму постійні представ-

ництва міжнародних організацій.

Виступаючи у Раді безпеки, постійний представник України закликав ООН надіслати миротворчі сили в конфліктні регіони Східної України.

«Щоб не допустити подальшого порушення статуту ООН, щоб гарантувати тривалий мир і стабільність в окремих районах Донецької і Луганської областей України, ми, як і раніше, наполягаємо, що розгортаєння міжнародної миротворчої місії ООН на території України могло б стати важливим кроком на шляху вирішення військового конфлікту, який був створений Російською Федерацією проти моєї країни», — сказав постпред України в ООН В. Єльченко.

Дебати Ради безпеки ООН 15 лютого проходили на тему дотримання цілей і принципів статуту ООН державами-членами організації.

Радіо «Свобода»

«КРИМНАШ» — ГУЧНИЙ ПРОВАЛ ЛАВРОВА

КРЕМЛЬ ПЕРЕТВОРИВСЯ НА СВІТОВОГО ІЗГОЯ, ЩО ВЕЛЬМИ НЕРВУЄ ЛАВРОВА І ПРЕЗИДЕНТА ПУТИНА

Офіційна Москва все глибше занурюється у трясовину власної брехні і пропаганди. Кількість дезінформації і провалів «хитрих планів» зашкалює настільки, що досвідчені дипломати починають заговорюватись, із потрохами видавочи кремлівські злочини в Україні.

У нещодавному інтерв'ю голова російського МЗС Сергій Лавров заявив, що «кримський референдум» довелося проводити у прискорені терміни нібито через «військову загрозу» з боку Києва.

«Референдум, напевно, можна було б довше готовувати й нагнати туди більше спостерігачів. Вони запитувати, чому МИ його провели за один тиждень. Ми відповідаємо, що була пряма військова загроза: бандити мчали на поїздах зі зброями в руках із наміром використувати звідти росіян. Зараз можна чіплятись за якісь юридичні, технічні аспекти із приводу того, що сталося, хоча результати референдуму важко заперечувати», — сказав він.

Мало хто звернув увагу на цю приказку, хоча вона має істотне значення. Російський «блібентроп» непрямо підтверджив, що Москва насвіні 2014 року провела на території сусідньої держави якийсь «референдум», за результатами якого силою відібрала в Україні Крим. Інших тлумачень бути не може. Спасибі, це ще один аргумент для майбутнього міжнародного трибуналу над кремлівською клікою.

Вельми показово, що Москва

змушена систематично виправдовуватись із приводу анексії Криму. Російські дипломати, чиновники та політики намагаються довести самим собі й цивілізованому світу, що Крим тепер — «законна російська територія». Вони прекрасно розуміють, що фінт із «приєднанням» відбувся настільки грубо і смішно, що Москва сама себе загнала в глухий кут. Крим і Захід не визнають анексію, з усіх боків Росія називається злодієм і вимагає повернути півострів законному власникові. Кремль перетворився на світового ізгоя, що вельми нервував Лаврова і президента Володимира Путіна. Вони прекрасно знають, які це може мати наслідки.

Хто не вірить, нехай ще раз прочитає біографії колишнього президента Іраку Саддама Хусейна й лівійського диктатора Muammar Kadaffi. Заяви Лаврова вказують, що жодних «мюнхенських змов» між Москвою й Вашингтоном із приводу Криму немає.

Не варто шукати стратегічних планів там, де все пояснюється банальною дурістю. Голова МЗС «здуру» міг назвати речі своїми

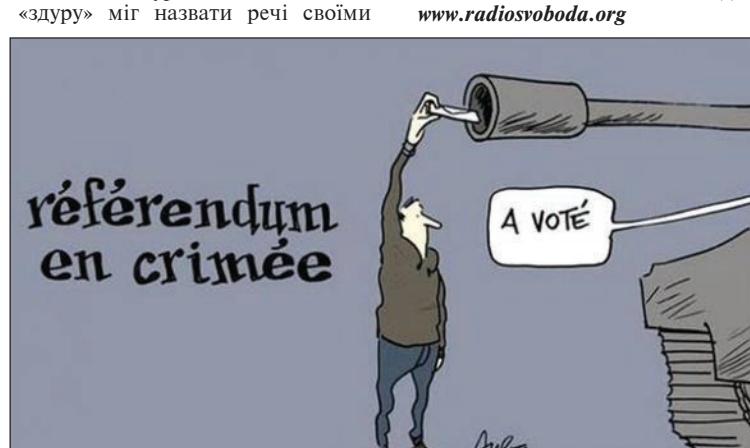
іменами. Невже керівництво країни, що володіє ядерною зброєю, не контролює своїх слів і вчинків? Багато факторів вказують на те, що кремлівські володарі повільно, але впевнено занурюються в демісію.

Путін із розумним виглядом розповідає, що, завдяки високому курсу долара, в російському бюджеті стало «більше грошей»; і візагалі, з його прогнозом, нафта не могла впасти нижче 80 доларів за барель. Зараз вона коливається в межах 30 доларів за барель із перспективою подальшого зниження. У відповідь на конкретні запитання від іноземних журналістів щодо стану російської фінансової системи, Путін починає розповідати про «статевий орган бабусі». Ні, це — не хамство, а втрата звязку з реальністю.

Виці російські чини (особливо силовики) широ вірять у різni конспірологічнi нісенітнici: «програма американського перевороту в Києві», «потяг дружби», «агенти впливу», «англійка паскудить» й інші «печенівки від Дережду». Вони морально не можуть прийняти, що народ без сприяння і порад ззовні скинув екс-президента Януковича і його «Сім'ю», яка намагалась зробити з українців кріпаків.

У їхньому розумінні громадськість не може бути суб'єктом політичної дії. Тільки об'єктом. До речі, з цієї причини Кремль насправді зневажає кримських «ватників» і республіканське «керівництво». З точки зору Путіна Й Лаврова, вони — абсолютні нули, які змогли діяти тільки за участі російської армії і спецназу. Не було жодного «повсталого народу Криму» і бути не могло. Російський міністр своїм гучним «МИ» здайся раз це підтверджив.

Сергій СТЕЛЬМАХ,
політичний оглядач
www.radiosvoboda.org

Карикатура на кримський референдум французького сатиричного журналу «Charlie Hebdo»

З КОНЦТАБОРІВ ТЕЖ НЕ СКАРЖИЛИСЯ НА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНІ...

Громадські організації України змогли зареєструвати кілька сотень позовів до Європейського суду про порушення прав людини в Криму. У деяких країнах вважають, що цього замало для того, щоб стверджувати, що в окупованому Криму погано з правами людини. Про це на прес-конференції в Києві сказав голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров, повідомляє кореспондент «Укрінформу».

«Під час зустрічі з французькими сенаторами тричотири місяці тому один з сенаторів сказав про незначну кількість звернень до Європейського суду про порушення прав людини саме з Криму. Він вирішив, що це свідчить про те, що людям там не так тяжко і гірко, як ми розповідаємо», — повідомив Чубаров.

За його словами, він емоційно відповів французькому депутатові: «А ви багато знаєте звернень з концтаборів під час Другої світової війни в Міжнародний комітет допомоги Червоного хреста і Червоного півмісяця?».

Сенатор не знайшов, що відповісти, і

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Зрозуміло, що інформаційна політика країни є великою специфічним продуктом. Його створення мало чим нагадувало появу на світі Афіни Паллади, яка народилася, як відомо, повністю озброєною, в сяючому бойовому обладунку. Саме тому виникає цілком логічне запитання, чим займається відповідні структури та уповноважені на те посадовці моєї країни в той час, коли сусідня держава розкручувала маховик своєї пропагандистської машини, непривоно націлюючи її супроти нас? Власне, це навіть не стільки пошуки крайніх, не намагання звести все до вини однієї лише особи, як намагання зробити висновки задля уbezпечення себе від подальшої імітації державницької політики.

То чому ж так трапилось, що багатолітній член, секретар, в аподальному, протягом майже всього 2012 року, голова Комітету з питань свободи слова та інформації, пан Юрій Стець, не спромігши візти гору над одіозними голубами-бондаренками всередині комітету, не змігши об'єднати здорові сили Верховної Ради в усвідомленні реальності грозовиці, яка вже купчилася, громадилася на нашому обрії, не застерегла народ про те з парламентської трибуни, не кричав про ту небезпеку на кожному розі? Може, причиною тому є те, що наша влада, наші обранці, зокрема, звичли розглядати свої високі посади не як можливість по-працювати задля процвітання нації, а як можливість поповнити власну кишеню за її рахунок?

Можна уявити, що певні цікаві проекти, як-от участь у благодійному фонду «Моя Україна», створено му на паях з теперішньою своєю дружиною Янко Конотоп та таким собі діячем, як пан Юрій Гусев (за яким тягнеться довгий брудний шлейф – дивись: <http://glavcom.ua/articles/9083.html>; <http://ukranews.com/news/196934.Gusev-uvolili-i-z-a-s-kandal-a-s-eksperimentom-po-pitaniyu-voennih-nardep.uk>), у фонду, де пан Стець значився як почесний голова, відволікали увагу нашого гонового фахівця в галузі інформаційної політики від того, що діялося на тому інформаційному полі. Це тим більше сумно, що злі язики подейкують, нібито зазначений фонд був (ще й досі є?) нічим іншим, як пральною машиною для відмивання корупційних коштів з офшорів.

На жаль, авторові не вдалося спростувати тих негідних підозр, оскільки, попри всі намагання, він так і не зміг відшукати якихось помітних слідів діяльності фонду «Моя Україна» від самого його заснування в 2006 році до цього дня. Единий виняток – скалькована з досвіду московітів акція «Літературний автобус», яка відбулася в травні 2013 року, в тому числі й за участі цього вельми непрозорого фонду, коли протягом двох тижнів по Києву покаталися автобуси, в яких поети, письменники могли привернути увагу киян до ще не зовсім вимерлої української мови, лише посила ті підоізри.

Світ, як відомо, повний спокус, але чи для того нація приводить до влади своїх обранців, аби вони, замість того, щоб піклуватися день ноно про безпеку і вигоди нації, про її процвітання, паразитували на її довірі?

На жаль, і після двох років від початку московської агресії інформаційне поле України і досі виглядає жалюгідно, проростає щедро сіяними недругом бур'янами. Осомливо запущене те поле в окупованих районах Донецької, Луганської областей. Вони, по суті, кинути напризволяще. Та що там окуповані території, коли навіть там, де українська влада номінально присутня, ми відчуваємо інформаційний тиск ворожої держави! Я можна пояснити, що в багатьох районах Донеччини, Луганщини (а схоже, що й в інших покордонних з Московією районах), за повної відсутності доступу до українських теле- та радіоканалів, мешканцям не залишається нічого іншого, як примати сигнал московських телекомпаній, і далі отруюючи свою свідомість тим продуктом? Чи не є це очевидним наслідком того, що влада держави Україна і досі продов-

жує легковажити інформаційною складовою війни?

Звісно, не можна сказати, що не робиться геть нічого. Досвід «Радіо Крим.Реалії» – радіостанції, яка з півдня материкової України веде мовлення на Крим в середньохвильовому діапазоні, доводить, що можна знаходити вихід навіть зі складних ситуацій. Щоправда, для відносно заможного Криму то не так актуально, адже переважна більшість його громадян має доступ до супутникових каналів телебачення, тож інформаційного голоду тут, власне, ніколи й не було. Більше того, основні українські канали безперешкодно транслювалися опера торами кабельного телебачення майже до середини 2015 року.

Тим не менш, поява «Радіо Крим.Реалії», відновлення роботи телеканалу «АТР», ЧТРК мають величезне значення для Криму, адже мовлять вони про нас, про наші

не така проста й однозначна.

Окрім конфліктів, окрім життя з шаблі, до якого запорожці були сильні ніяк не менше, аніж кримські татари – що було цілком в дусі тієї буревійної епохи – епохи становлення нації та формування держав, ми також укладали союзи, допомагали одне одному. Так, найперший відомий союз був укладений наприкінці 1623 року між Кримським ханством в особі калги султана Шагіна Гірея і Військом Запорозьким, й до її укладення був безпосередньо причетний мій пращур Павло Михнович Бут, який перед тим очолював загін запорожців, що прийшли на виручку хану Мехмету III Гірею та його братові калзі султану Шагіну Гірею в їхній спробі застоїти незалежність Кримського ханства від османської Порти.

Чи пам'ятають про те українці? Чи усвідомлює сьогоднішня українська влада, з усіма її міністечями,

запитання, чи є поле для діяльності міністечям на українських теренах, виглядає риторичним.

Хотілося б звернути увагу на ще один аспект національного інформаційного поля, яким наша влада так невіправдано легковажить, а саме – на мовний аспект.

Допускаючи упродовж всіх років Незалежності подальшу експансію в Україні московської мови, а отже, московської ідеології, московського погляду на світ, навряд чи варто тепер дивуватися, що той світ, зрештою, таки прийшов в Україну. Але ж як пояснити, що й нині у країні, щодо якої вчинено агресію, частину території якої окуповано, її державні службовці, включно з найвищими урядовцями і самим президентом, продовжують невимушено спілкуватися мовою агресора, переходить на неї за найменшої нагоди, легко і невимушено? Чи не дивовижно, що українська армія

Попри непересічну важливість мови як ґрунту інформаційного поля, величезне значення має, безперечно, і те, що саме ми говоримо. Можна зосередитись на тому, щоб пояснити, зрештою, світові, що Московія, присвоївши собі свого часу назву «Россія» і, як походить від того, «російський», має насправді стільки ж стосунку до Русі, як Британія до Індії. Тому її претензії на Україну-Русь, як на частину своєї колишньої імперії, де Україна опинилася у безправному становищі унаслідок ганебного порушення Москвою двосторонньої угоди з Військом Запорозьким, є нікчемними.

Проте набагато важливіше, як на мене, дивитися вперед. Ми маємо припинити скиглити про наші сьогоднішні біди, припинити жебрати про допомогу, почати, натомість, говорити зі світом, як рівні з рівними. Так, це непросто, бо нам таки непереливки нині, але, окрім нашої власної вини, яка полягає в тому, що не тримали в руках свою владу, допустили до руйнування країни, до зубожіння нації, біда, в якій ми опинилися, є результатом порушення Москвою міждержавних договорів, нехтування (і не лише з боку Кремля!) Будапештським меморандумом. А ще у нашому сплікуванні зі світом нам треба навчитися говорити про те, що світові цікаво сьогодні, про те, що буде актуальним завтра. А для того треба народжувати і пропонувати нові ідеї, бути самим цікавими світу і поводитись при тому порядно, гідно.

Брак такої гідної поведінки відчуваємо сьогодні дуже прикро. Злочина здача Криму потягнула за собою війну на Донбасі, яку, попри тисячі вбитих, десятки тисяч поранених, півтора мільйона біженців, наша влада вперто не хоче визнати війною. Це, в свою чергу, веде до неможливості застосування Женевської конвенції про захист жертв війни, до утруднення допомоги з боку міжнародних гуманітарних організацій. Брак порядності дозволяє владі, при всьому тому прикриюючись державним апаратом, продовжувати наживатися на контрабанді, на коштах, призначених для відновлення військового потенціалу, на бескоромний торгівлі з агресором та його маріонетками, на розкраданні державного бюджету, на високопосадовому рейдерстві. Хіба здатна найуспішніша інформаційна політика прикрити все те мародерство?

Чи ж дивно, що уряди Заходу щодалі, то більше відчувають вторину від недолугі української влади, адже, як відповідальні менеджери своїх платників податку, не мають жодного наміру кредитувати бенкет під час чуми, який влаштували наші «мойсей» і ніяк не можуть відірватися від нього? Чи ж дивно, що Європа, і Сполучені Штати обрали дуже обережну лінію поведінки, яка уможливила навіть... союз з господарем Кремля у сирійському побоїщі?

Зайшовши вчора на сторінку своєї FB-подруги, колишньої співробітниці WFP UN, де вона запропонувала висловити свое бачення шляхів вирішення сирійського конфлікту (я бачив те у відмові від всяких союзів з Путіним, натомість, в ізоляції держави-терориста), мав перепалку з певним сенатором Александром, який цілком серйозно вважав дії президента Путіна виправданими, оскільки, на його думку, «НАТО» першою порушила післявоєнні угоди, анексувавши Естонію, Латвію, Литву, Болгарію, Румунію, etc, etc». Звідки такі переконання, фахівця в галузі гігієни та тропічної медицини?

Незалежно від того, чи був це проплачений путінський бот, чи якимось іншим чином афільтрований чоловічок, а чи такий, що дійсно заховує подібні переконання, маємо бути свідомі того, що московська пропаганда в Європі, у світі загалом продовжує діяти – діяти нахабно і цілеспрямовано. Війна за мізки й серця людей триває, і Україна не має іншого вибору, як приймати виклики ворога і перемагати його. В інформаційному просторі – найперше.

Валентин БУТ

Крим

реалії, про наші біди і надії. Судилище над Афанасьевим, Кольченком, Костенком, Сенцовим, Чирнієм, арешт і незаконне утримання директора Севастопольської школи іноземних мов Юрія Ільченка, арешт і судилище над Алі Асановим, Мустафою Дегерменджі, яких намагаються змусити обмовити заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу Ахтема Чийгоза, безпідставні обшуки та арешт на минулому тижні що дванадцятьох кримчан – про все те мовчать або подають у викривленому вигляді нинішні телеканали півострова, про те не часто говорять більшість великих українських каналів, за винятком вже зазначених телекомпаній. Але чи є діяльність тих телекомпаній результатом безпосередньої діяльності Міністечка?

Міністерство інформації, оскільки вже воно існує, мало б докладати нині всіх своїх зусилля задля порідження та засудження, якісної, видовищної, правдивої і переконливої інформації, розрахованої на західного глядача, що є критично важливим. Водночас воно мало б не випускати зі свого поля зору і внутрішне інформаційне поле України, адже «закуріченість», за висловом незабутнього Уласа Самчука, певних прошарків українського плебса часом доходить до того, що починають поширюватися думки про зренчення скапленого Криму разом зі зварюваною Луганською. Ті думки вже отримали своїх провідників в образі кількох політиків, що й досі намагаються позиціонувати себе як патроти, і навіть в образі ще недавно шанованого мною популярного письменника.

Не дивно, що цей виплід хворої сутності нікчем і slaboduhiv був одразу ж підхопленим майстрами людських душ «страницы Пропагандии! Невдовзі YouTube заполонили ролики (<https://www.youtube.com/watch?v=TDF49AkOdr>), де українці

'Навіщо мені російськомовний, до кісток просякнутий, кацапський Крим, де я завше відчував себе, як на чужині?'
Навіщо мені Донбас, який підтримує Путіна?'
(Василь Шкляр)

ТАБЛОВ ВОЛНІ

важливість «зшивання» свідомості народу, безжалісно пошматованої союзетами, яке позасіло в науково-дослідних інститутах україненависництва, і навіть сьогодні продовжує свою чорну справу, перекручуючи, нищаючи нашу історію, а з нею і наші перспективи? Чи усвідомлюють вони, що нинішня дезінтеграція України, нинішня її біда значною мірою є результатом бездіяльності їхніх найближчих попередників, їхньої власної злочинної бездіяльності?

Останнім часом, щоправда, в цьому напрямку дещо таки робиться. Була та ініціатива Міністечка чи певні вищі й самі здогадалися надати можливість розширити обрій своїх студентів таким видом особам, як історику, письменниці, ведучій програми «Тарих Седаси» Гульнарі Бекіровій, колишньому заступнику директора музеїного комплексу Ханського Палацу, письменнику Олексії Гайворонському, – про те авторові не відомо, проте її можна за таких обставин сподіватися виграсти війну!

Але ж то – крапля в морі! На жаль, шкарулу кондовості не дозволяє ректорам більшості українських вищих усвідомити важливість донесення до молодого покоління справжньої нашої історії – як тієї, якій вікі, так і тієї, яка твориться сьогодні. Так, моя спроба, як автора історичного дослідження «Павло Михнович Бут, лицар зрадженії волі», яке вийшло друком на початку 2014

Сергій Дроб'язко біля картини «Сергій і Пуля»

ВІД ТРИПІЛЛЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

ВИСТАВКА ЗАПРАЦЮВАЛА НА ОБ'ЄДНАННЯ ПАТРІОТІВ

Приємно усвідомлювати, що чудова ідея українських майстрів пензля, а саме – проведення виставок «Україна від Трипілля до сьогодення в образах сучасних художників» – успішно реалізується, продовжує працювати на українську справу. Проект задумувався на відродження (а по суті, створення) історичної картини в Україні. Адже полотен історичного жанру у нас зовсім небагато, тоді як у країнах, які мали державність, таких творів сотні й тисячі. У 2008 році мені пощастило познайомитися з кийським художником Олександром Мельником – автором та найактивнішим реалізатором ідеї. З того часу «Кримська світлина» регулярно висвітлювала на своїх шпалтах кожну чергову виставку. Тоді ж мені запали в душу слова Олександра:

«Мені закидають, що цей проект більше політичний, ніж мистецький, і що це — віорашній день у світовому мистецтві. Але ми не мали цього дня, і тому мусимо дати нашому народові те, що мають інші, — правдиво, у високохудожніх образах відтворену історію...».

Нинішня виставка офіційно присвячена Революції гідності та Вітчизняній війні 2014-2015 років. Ще одне нагадування того, що війна у нас Вітчизняна, а не якася там АТО. Якщо раніше художники, створюючи геройчні полотна, зверталися до подій минулого, то тепер яскраві, самобутні полотна відтворюють геройчне сьогодення. Пригадав, як хлопці-розвесники на початку 70-х, розмовляючи між собою, часом трохи шкодували, що живуть не в геройчній час. А тепер ось зловим себе на думці: таки зачепили мої колишні однокласники геройчу епоху... Герої знову серед нас, інколи вони зовсім поруч. У цьому я переконався, затримавшись біля роботи художника Олександра Македонського (до речі, донеччанина з Часового Яру), яка називалася «Сергій і Пуля». Поясню, що «Пуля» — це кличка собаки, яка також була на передовій. Згодом до картини підійшло двоє чоловіків. Як виявилось, родом з Чернігівщини. Один з них і є той самий, зображеній на полотні учасник АТО Сергій Дроб'язко, а інший — його приятель Ігор Онищенко — колишній офіцер, відставний майор, який, попри дві перенесені на серці операції, не забув про своїх воюючих земляків, і зайнявся активною волонтерською діяльністю. Згодом я став свідком їхньої розмови з Олександром Мельником, який саме проводив екскурсію для групи відвідувачів. Пан Олександр розповів хлопцям, як створював свої роботи. Він довго думав, як передати на полотні подвиг наших бійців під Іловайськом? Щоб не зображувати понівечені тіла і обгорілу плоть, художник зобразив наших бійців, ніби неушкоджених полум'ям, що охопило їх. А в руках, пригнутих до грудей, ніби вибухають квітами-сполохами юні серця...

Художник додає: «Залишилася маса фотографій загиблих воїнів: ось вони — діти, а тут уже студенти, а потім женихи, батьки... Все поруч

шила, всі плани зруйнували війна. Але душі героїв залишилися».

Раніше паном Мельником були заплановані портрети інших жертвовників українців: Олекси Гірника і Василя Макуха. Коли робота, присвячена бійцям, загиблим в АТО, була готова, майстер пензля вирішив, що цей, попередній задум треба завершити. Адже й одні, і другі горіли у вогні... Але тепер патріоти хоч узяли зброю, щоб захищати Україну, а тоді не могли навіть цього зробити — залишився лише один вид протесту — самоспалення. Всі три роботи розміщені поряд і виглядають як цілісна композиція. Цей триптих настільки задає тон, що далі відвідувач уже йде непогано підготовленним до сприйняття інших робіт.

Скориставшись нагодою, Сергій Дроб'язко показав відому художнику маленький альбом з фотознімками своїх робіт, і я переконався, що вони дуже навіть непогані! Виявiloся, що й Ігор Онищенко пробує малюва-

ти. Виходить, що війна підштовхнула традиційно ліричних і філософськи налаштованих українців до мистецтва, до живопису? Добре, якщо так. Бо на тому боці воюють переважно наркомані і гопники з невеликим «в'єрапленням» зазомбованих російським телебаченням романтиків. А тут же — чудові хлопці! Щоправда, теж зізнаються, що до цієї війни були цілком проросійськими, і Бандера був для них негативним героєм. Путінська агресія все змінила! І для таких людей, як Сергій та Ігор, виставка «Україна від Трипілля до сьогодення» є дуже доречною. Запропонував чернігівцям приїхати весною на Прикарпаття. Зі своїми роботами чи без них. Знаю, що галичани завжди раді таким гостям. Чернігівці обіцяли подумати, хоча й принаїдно підкresлили, що вважають себе звичайними людьми і трохи ніяковіуть, коли їх ставлять в один ряд поряд з «кіборгами» та іншими героями АТО. Добре, галичани і звичайних східняків люблять... Тож нехай чернігівські захисники нашої держави прийдуть на Прикарпаття, як сніги розтануть і сади зацвітуть, — за чаркою розберемося.

* * *

Гірше, коли герой не повернулися з війни... Тут уже спазми стискають горло, коли дивишся на картину тернополянина М. Шевчука «За Україну, за її волю». Робота присвячена земляку і доброму приятелю художника Володимиру Питаку. На жаль, уже колишньому, бо загинув... Обличчя добровольця зображене на тлі купи понівеченого металу. Такі, як Володимир, своїми тілами затулили Україну від ворожої навали. Художник розшукав земляка вже в морзі Дніпропетровська, допоміг ідентифікувати тіло... Хай буде полотно «За Україну, за її волю» найкращим пам'ятником Володі!

А ще є робота Марії Соченко «Вічна слава героям». На ній група загиблих добровольців і напис: «Вічна пам'ять героям батальйону «Донбас», які полягли під Іловайськом. Вчитуюся в прізвища: Олек-

до сьогодення» є важливою ланкою цього процесу. Олександр Мельник розповів, що художники планують видати новий каталог, який, дастися Бог, розійтися по українських бібліотеках. Дай, Боже, щоб і до Краматорська дійшло декілька примірників, до Слов'янська, Артемівська, Костянтинівки, Лисичанська, Сватового, Щастя... А що якби так, як художники, працювали наши кінематографісти! Бо повістей і романів на військово-патріотичну тематику у нас все-таки побільшало, а ось художні фільми — надзвичайно мало. А масштабний «прорив» на цьому напрямку забезпечив би зростання патріотизму і можливість швидкого і безболісного повернення окупованих територій. Бо інакше може статися так, що ми лише трохи заморозимо конфлікт, а воювати за ті ж землі доведеться нашим дітям й онукам.

Сергій ЛАЩЕНКО

[View Details](#) | [View Details](#) | [View Details](#)

Олександр Мельник і Сергій Дроб'язко

Робота
Олександра
Мельника

Т. Г. Шевченко.
Автопортрет 1847 р.

О. І. Бутаков

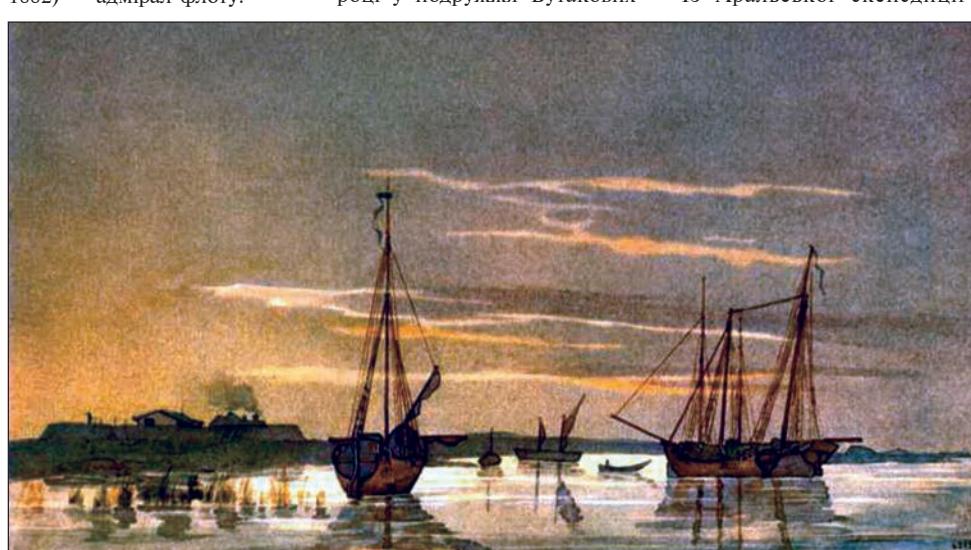
Y 2013 році виповнилося 165 років від початку діяльності наукової експедиції на Аральському морі за участі Тараса Шевченка.

На засланні тяжко було талановитому поетові та художнику переживати заборону писати і малювати. Тож можна вважати як справжній подарунок долі Тарасу Григоровичу запрошення до участі в науковій географічній експедиції, що мала дослідити маловживане Аральське море. Але його непокоїла думка, що це може бути надто винажливий похід по безлюдному, безводному стелу таще й у нестерпну спеку. Він навіть хотів просити, щоб його залишили в Орську: «...якщо пошлють весною в степ на Раїм, бо є така чутка, то тоді вже просиму, та, може, Бог дасть, що тут остануся» [8, с. 42].

Ta вже, коли він дізнався про характер і свої обов'язки, то полегшено зіткнув: «Я тепер веселий йду на оте нікчемне море Аральське. Не знаю, чи вернуся тільки!.. А іду, ей-богу, веселий» [8, с. 46].

Керівником експедиції було призначено Олексія Бутакова — капітан-лейтенанта, людину інтелігентну і високоосвіченну.

Народився Олексій Іванович у родині військового моряка, віце-адмірала Івана Миколайовича Бутакова 19 лютого 1816 року у місті Миколаєві. Всі п'ять синів батька Олексія Бутакова — Івана Миколайовича обрали морську кар'єру. Всі вони зробили великий внесок у розвиток мореплавства, особливо Григорій Іванович Бутаков (1820–1882) — адмірал флоту.

Т. Г. Шевченко. Шхуни біля форту Кос-Арал. Папір, акварель (6. X. 1848 – 6. V. 1849)

ТАРАС ШЕВЧЕНКО І ОЛЕКСІЙ БУТАКОВ

(до 200-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ О. І. БУТАКОВА)

На життевому шляху Тараса Григоровича Шевченка зустрічалось багато добрих вірних друзів, які відіграли у його подальшому житті немалу роль. Так, у лютому 2012 року відзначали 200-літній ювілей з дня народження Євгена Гребінки, який одним із перших оцінив поетичний талант Шевченка. У квітні 2012 р. відзначали 200-літній ювілей з дня народження Олександра Герцена, який теж дуже шанував Шевченка, виступав на його захист у «Полярній звезді» і «Колоколі». Позамінулого року ми відзначали 200-літній ювілей з дня народження Тараса Шевченка, а 19 лютого цього року виповнюється 200 років з дня народження Олексія Бутакова, який відіграв у Шевченковому житті значну роль.

Т. Шевченко про О. Бутакова сказав: «Він був мені друг, товариш і командир» [7, с. 58].

Бутаков — дві старовинні дворянські родини. Родинне дерево Бутакових дуже розгалужене, ін'юю мають батьківщину є невелике село Пчолкіно в Костромському краї. Дослідник історії костромського дворянства А. А. Григоров так описує це село: «По більшій дорозі, пролягаючій із Костроми в город Галич, недалеко від Судиславля, лежить село Антипино. Якщо свернути направо, едучи із Костроми, то вскоре покажеться деревушка Пчілкино, недалеке від річки Мези. Это Пчілкино, где в XVIII столітті стояла небольшая усадьба того же імені, и есть родина Бутаковых. С незапамятних времён поселившись в костромском крае Бутаковы на протяжении почти двухсот лет верно служили морскому флоту, и до самой последней войны 1941–1945 гг. имена Бутаковых неизменно украшали славные страницы военно-морской истории» [1, с. 1].

У львівському часописі «Дзвін» Іван Чернецький опублікував передрук із газети «Вільна думка» (Австралія), де була на завершенні подана така інформація: «Від редакції «ВД». Для інформації наших читачів подаємо, що внук О. І. Бутакова — Олександр Бутаков — був учасником візвольних змагань, полковником армії УНР, начальником штабу Запорізької дівізії. Правнуки О. І. Бутакова перевірюють в еміграції в Австралії» [6, с. 153–155].

У недавно створених українських енциклопедіях значиться ім'я їх одного з Бутакових, Григорія Івановича Бутакова, який народився 21 лютого 1873 року в Афінах. У 1914 році він — капітан I-го ранту. А в 1919 році був начальником штабу Морського управління Української республіки. У 1920 році удастоєні звання контра-адмірала флоту. Пізніше емігрував до Франції й у французькому флоті дослужився до адміральського чину. Від першого шлюбу з Вірою Василівною Гrottus мав двох синів: Володимира — помер у 1980 році, Михайла — помер у 1934 році у Парижі. У другому шлюбі з Варварою Григорівною Боборікіною у 1917 році у подружжя Бутакових

Із Аральської експедиції

врати і що можуть задовольнити піклування його друзів, щоб його підвищили до звання унтер-офіцера.

Це був би реальний крок до волі. Але зі столиці надійшла категорична відповідь: «Высочайшего соизволения не воспоследовало!» [3, с. 184]. Якби не було поруч Бутакова, справжнього дружнього оточення, йому було б значно тяжче пережити цю відмову.

З Олексієм Бутаковим вони подружилися назавжди. Із листа до Варвари Репніної: «Проживав в Одесі, быв может, встретитесь с Алексеем Ивановичем Бутаковым; это флотский офицер и иногда бывает в Одесе, у него в Николаєве родственники и родные. Это мой друг, товарищ и командир при описании Аральского моря. Сойдитесь с ним. Благодарите его за его доброе, братское со мною обращение, он, ежели встретитесь с ним, сообщит все подробности о мне. Прощайте, добрая моя Варвара Николаевна, кланяюсь Глафире Ивановне, князю Василию Николаевичу и всему дому вашему. Шевченко, 14 листопада 1849 р., Оренбург» [7, с. 58].

У своїх наступних листах Шевченко частенько скаржився «на погане море», «нікчемное море». І дивувався, що те ж саме «погане море» так захопило командира Аральської експедиції Бутакова, що, одружившись, той знову поїхав на Арап. У 1853 році був обраний Почесним членом Берлінського географічного товариства, а в 1867 році за ту ж роботу — отримав медаль від Лондонського «Королівського товариства». А нижні чини, тобто матроси і серед них рядовий Тарас Шевченко, були удостоєні за ці морські кампанії 1848–1849 років «височайше дарованої денежной награды», кожен в розмірі по 5 рублів сріблом.

Після експедиції у Шевченка була надія, що йому дадуть офіційний дозвіл малю-

вати і що можуть задовольнити піклування його друзів, щоб його підвищили до звання унтер-офіцера.

Це був би реальний крок до волі. Але зі столиці надійшла категорична відповідь: «Высочайшего соизволения не воспоследовало!» [3, с. 184]. Якби не було поруч Бутакова, справжнього дружнього оточення, йому було б значно тяжче пережити цю відмову.

З Олексієм Бутаковим вони подружилися назавжди. Із листа до Варвари Репніної: «Проживав в Одесі, быв может, встретитесь с Алексеем Ивановичем Бутаковым; это флотский офицер и иногда бывает в Одесе, у него в Николаєве родственники и родные. Это мой друг, товарищ и командир при описании Аральского моря. Сойдитесь с ним. Благодарите его за его доброе, братское со мною обращение, он, ежели встретитесь с ним, сообщит все подробности о мне. Прощайте, добрая моя Варвара Николаевна, кланяюсь Глафире Ивановне, князю Василию Николаевичу и всему дому вашему. Шевченко, 14 листопада 1849 р., Оренбург» [7, с. 58].

Віктор ТАРАХАН, завідувач сектора науково-дослідного відділу культурно-освітньої роботи Шевченківського національного заповідника м. Канів

Література:

- Григоров А. Бутаковы / Из истории Костромского дворянства. — Костромской фонд культуры, 1993.
- Дмитриев В. И. А. И. Бутаков. — Москва: Государственное издательство географической литературы, 1955.
- Документи та матеріали до біографії Тараса Шевченка. К.: Видавництво «Вища школа», 1982.
- Короцінська М. Л. Т. Г. Шевченко — географ—дослідник. [Електронний ресурс]. <http://geograf.lnu.edu>
- Пипко О. Тарас Шевченко — географ і картограф в експедиції О. І. Бутакова. — Режим доступу: <http://geograf.lnu.edu>
- Чернецький І. Друг Шевченка О. І. Бутаков // Дзвін. — 1991. — № 3 (557).
- Шевченко Т. Г. Зібрання творів у шести томах. — К.: Наукова думка, 2003. — Т. 5.
- Шевченко Т. Г. Зібрання творів у шести томах. — К.: Видавництво Академії наук, 1964 — Т. 6.

Спогад про подорож чверть віку тому шолярів із Канева до місця заслання Шевченка на Кос-Арапі читайте на стор. 9

Т. Г. Шевченко. О. Бутаков і фельдшер О. Істомін під час зимівлі на Кос-Арапі. Папір, сепія (20. XI. 1848 – 6. V. 1849)

Т. Г. Шевченко. Острів Чикита-Арал. Папір, акварель (17. V. 1849)

Данило КОНОНЕНКО**ЯК ТОБІ ЖИВЕТЬСЯ,
МОВО, У КРИМУ?**

Мово, наша мово, квітко волошкова,
Як тобі живеться, мово, у Криму?
Чи в пошані пісня, чи в пошані слово,
Те, яке ми мовим одне одному?
Скажемо відверто: мова не в пошані,
Падчeroю мова наша тут живе...
Чим же завинила ти в Криму, хoхана?!

Всяк тебе, як хоче, по живому рве.
Варто лиш промовити
в люднім місці слово —
«Гаварі панято!» — крикне шовініст.
«Гаварі на нашem» — от і вся розмова.
Отакий печерний «інтернаціоналіст».
Де вже там про рідні українські школи,
Про театр, про книгу слово нам сказати.
«Не дождьтесь!» —

кине «друг» якийсь, — ніколи, —
Але ж ні, чекаєм, будем ждати і ждати!
Віримо, гімназій ще у нас прибуде,
І в Криму державна мова забринить!

Бо у своїй хаті

правда є і буде,

І Тараса слово
буде з нами жити.Житимеш ти, мово,
квітко волошкова,Не дамо нікому
твій топтати цвіт.Будеш веселково,
наша рідне слово,У серпях у наших
ясно пломеніть!**Олекса УДАЙКО****О, МОВО ВРАЖА!**

Якщо ти не можеш брати автомат і стати
на захист своєї Вітчизни в бою, викинь на
смітник свій «язик», заговори українською!*

Олександр Горобець

Ти був для нас всіх великий й могутний...
— Російський радянський всесильний «язик»...
А зараз — нікчемний! Скажу — вже на кутні:
Тургеневський красень кудись таки зник...

Що чуємо ми на стражденнім Донбасі,
Що прагне нових нездійснених угод?..

«Калякати» суржиком лісі і ласі —

Втрачають обличя і Bacі, і Tacі...

А мова зникає, то щезне й народ!

Ta що то за мова в болоті з'явилася?

Які в ній корені?.. Хто їх заклав?..

Ta мова, як кажуть, на вивіз і винос:

У мов праслов'янських —

чужинський анклав.

В болоті ви кумкали... Шлюбні хорали
Із жабами, мосхи***, і досі б вели,
Якби той «язик» у народів не вкрали****.
To de b vi, москіти, сьогодні були?..

Нічого й нікого ви ним би не «взули»,
Бодай не шіпаві, гнилій монахізм!
To ж ним ви зігнали рої в один вулик,
Й назвали олужу ту бридуку — комунізм...

...А в нас була «Правда»*****, а ще були віче,
Хоч правили людом гетьмані й князі...
Для чого нам мову державну калічить,
Для чого звертати з святої стезі?..

Ta вам наша мова постала як вража:
Беззубому мерину — кріпкий урюк...

I «руськоязикі» пустились у ражу,

Здоровому глузду сказали: «Каюк!»

I тут, як у казочці, трапилася меря*****...

I ну — мериносіт своїх визволять,

По їхнім «поняттям»... «публіку меря»,

Pід огласи: «бл.., ПНХ.., ...она матъ!..

Показались, вбивці, могли б ви раз триста!

Наразі ви маєте ще один шанс...

Ta ваша й вождів канібалова пристрасть

Утопить в крові калинові намиста

Чужих вам довіку нездійсніх щасть...

5.02.2016

*Київський письменник Олександр Горобець ініціював у Київраді законопроект про визнання російської мови окупацийною (<http://www.uapost.us/news/u-kembrydzhi-zamistj-rosijskoyi-movy-bezkoshlovno-vuychatymutj-ukrayinsku/>)

** У Кембриджському університеті (Велико-Британія) в програмі додаткових безкоштовних курсів російську мову замінили українською

***Одна із назв московитів або москалів...

****На всі 30% російська мова складається із українських слів, а ще на 1/3 (завдяки німецько-лігністу Далю) — з німецьких

*****Йдеться про

«Руську правду» — кодекс законів, впроваджений Ярославом Мудрим у Київській Русі

*****Одне із угро-фінських племен, що лягло в основу сучасної, але... конаючої Імперії Зла — Росії

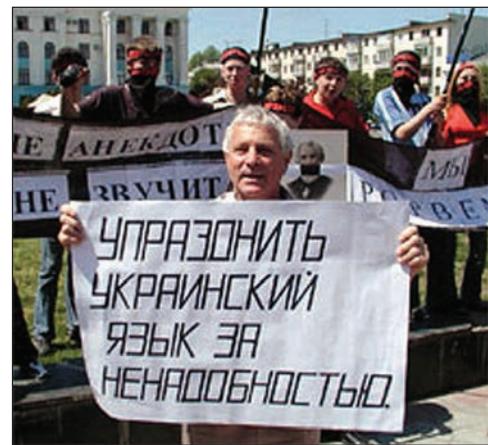

Фото часів «українського» (?) Криму...

КРИМ — АНТИВАЙЛОН

(Продовження. Поч. на 1-й стор.)

Можливо, тому, що за сотні років «рабства» у великої частини українців почав вироблятися «синдром емігранта», коли рідне поступово забувається й «емігрант» на своїй землі дозволяє собі жартувати рідною, навіть по ТБ дивитись розважальні чи політичні ток-шоу, там теж інколи дейнде, а прозвучить щось на мові ненки, а от на вулиці, на роботі, на навчанні — спілкуватись тільки «загально зрозуміло». Ностальгія за квітучою, слов'яною залишалася, про неї навіть біля пам'ятника Т. Шевченку можна було поговорити, та після покладання квітів, відійшовши метрів 10 до тролейбусної зупинки, — перемагав комfort спілкування й «емігрант», сівши в тролейбус чи маршрутку, промовляв: «Передайте на білетік».

Так жили, поступово «вбиваючи» рідну мову, і в більшості своїй продовжують жити майже по всій Україні, включаючи і Автономну Республіку Крим. Як сказав Хосе Арце: «Мова зникає не тому, що її не вчать інші, а тому, що не вчуть ті, хто її знає», — ці слова іспанського політика розлетілись в соціальних мережах як заклик спілкуватись рідною мовою. Розлетілись. А в соціальних мережах як писали «патріоти» коментарі не рідною, так і продовжують писати. Тобто ми самі стаємо учасниками «гібридної» інформаційної війни проти своєї мови! Говоримо одне, а насправді робимо інше.

Сьогодні дуже скрутне становище УПЦ КП та її виживання в Криму. Сьогодні — це єдиний поки що існуючий центр, де звучить українська мова як під час служби Божої, так і серед прихожан, які можуть спілкуватись українською тільки вдома, «на кухні». Чому пригадав 2009 рік, коли на Різдво мені довелось побувати на Волині разом з учнями театральної студії «Світанок». Звичайно, насамперед, ми пішли до церкви. Й які були здивовані діти, та і я сам, коли почув, що служба проходила... російською. Чому, запитую, це ж не Крим, вас тут 97% українців, чому до московської церкви йдете? «Ми так звик-

ли» — відповідають! Отже, не тільки в Криму через ЗМІ наполегливо поширювали міф про «колиску трьох народів» та про лінгвістичну близькість української і російської мов, мовляв, чи не все одно, якою мовою, російська для українців теж рідна. Минуло шість років — Крим відібрали, війна на сході України, УПЦ КП в Криму під загрозою знищення. Хотілось би дізнатись — ті люди на Волині, з якими зустрічався на Різдво у 2009-му, в яку церкву ходять й якою мовою моляться? Чи досі продовжують «гібридну війну» з рідною мовою в церкві чужинського патріархату?

Чия освіта, того й мова. Про цю стару істину добре знали й керувались нею всі вороги українського народу в усі часи. Саме через освіту йшов головний напрям удару по нашій мові. Вона в Криму була переважно, а сьогодні — повністю російськомовна. То про який розвиток рідних мов у Криму можна нині говорити, якщо остаточно знищена україномовна освіта і ледве «дихає» — кримськотатарська, а мови інших нечисленних народів, наприклад, караїмська та кримчацька, на межі вимирання. До 2014 року із 586 шкіл у Криму 7 були з українською і 14 з кримськотатарською мовами навчання. У 2015 році на півострові жодної україномовної школи не залишилось. Для прикладу, в Австрії — 15 шкіл з українською мовою викладання, Аргентині — 73, Бразилії — 12, Словаччині — 150 шкіл, де українці можуть навчатись рідною мовою. За виновниками експертів, за два роки, з 2014-го до 2016-го, стан культурного середовища — мови — погіршився в Криму як на побутовому, так і на офіційному рівнях. Українська перестала бути в Криму офіційною, мовою діловодства, хоча відповідно до внутрішнього законодавства у Криму на рівних повинні функціонувати три мови — російська, українська і кримськотатарська. Якщо до 2014 року, хоча і формально, але Кримський український музичний театр існував, нині він став російським. У тих поодиноких україномов-

них класах, які ще «дохивають» у колишній Українській гімназії м. Сімферополя, немає жодного українського підручника. На такому «голодному пайку» ці класи можуть дотягнути тільки до кінця цього навчального року. Друкованих ЗМІ українською у Криму — жодного, «Кримська світлиця», що виходила на півострові, є — і ті лише завдяки ентузіазму її працівників — тільки в електронній версії. Також зникли в Криму будь-які україномовні конкурси, фестивалі, концерти. Наприкінці 2015 року припинила своє існування в Криму єдина україномовна дитяча зразкова театральна студія «Світанок». На місцевому телебаченні та радіо немає жодної хвилини україномовного ефіру. В Криму сьогодні нахабно ігноруються визнані всім світом здобутки україномовної писемності й літератури — твори національних геніїв Сковороди, Шевченка, Франка, Лесі Українки. Українських письменників-klassikів не вивчають у кримських школах, не відзначають їхні дати народження. А покладання квітів до пам'ятника Тарасу Шевченку в Сімферополі кваліфікується правоохоронними органами, як «екстремізм».

Про стан і розвиток рідних мов у Криму питання не порушується вже більше двох років. Останні громадські слухання «щодо стану і розвитку рідної мови у всіх сферах суспільного життя на території АРК» відбулися напередодні Дня рідної мови у лютому 2013 року з ініціативи Кримського центру ділового та культурного співробітництва «Український дім» та республіканського відділення товариства «Україна — Світ». Запам'ятався виступ на слуханнях Ескандера Барієва, який представляв Центр політичного прогнозування «Крим». Пан Ескандер, вітаючи присутніх з Днем рідної мови й закликаючи знати і вчити свою мову, звертався до присутніх рідною кримськотатарською, а також українською і російською мовами. Навів приклад, що хоча його дитині на той момент було лише 2 роки і 8 місяців, а вона, окрім рідної кримськотатарської, говорить англійською, російською й українською. Сьогодні Ескандер Барієв, який закликав пошевченківські «і чужого научатись, й свого не цуратись», змущений покинути Крим, він продовжує відстоювати загальнолюдські цінності на материковій Україні.

(Закінчення на 9-й стор.)

Як писав Василь Сухомлинський: «Любов до Батьківщини неможлива без любові до рідного слова. Тільки той може осягти своїм розумом і серцем красу, велич і могутність Батьківщини, хто збагнув відтінки і пахощі рідного слова, хто дорожить ним, як чисто рідної матері, як колискою, як добрим ім'ям своєї родини». На тому, тепер уже історичному «кругому столі», який проходив у переддень Дня рідної мови — у лютому 2013 року, були присутні представники національно-культурних товариств Криму — польського, вірменського, азербайджанського, німецького, болгарського. Розповідаючи про депортацию та про те, як кримські болгари намагаються зберегти свою рідну мову, Меланія Дучева згадала, що вперше українську мову почула ще дитиною, перебуваючи в депортациї разом зі своїми батьками на північному Уралі, коли пішла до першого класу і вивчала разом з дітьми депортованих болгар, німців та українців комі-перм'яцьку мову. Одного разу маленька Меланія почула, як співають українці, і ця мова їй здалась такою красивою і близькою, що дівчинка вирішила вивчати українські пісні і співати їх там, у депортациї. Першою була пісня, яку вона часто чула, коли, сумуючи за рідним краєм, українці співали: «Дивлюсь я на небо та й думку гадаю, чому я не сокіл, чому не літаю».

Крим — не Урал, але ця пісня і ці слова сьогодні, як ніколи, близькі серцю кожного, хто на тих історичних слуханнях затверджував план святкування в Криму 200-ї річниці від дня народження Т. Шевченка. Присутній на слуханнях академік Петро Вольвач закликав усі національно-культурні товариства Криму долучитись до підготовки цієї ювілейної дати, бо саме геній Шевченка дасть сили кожному відстоюти право на рідну мову. Адже мова — це історія народу, його світогляд, інтелектуальний та духовний результат кількатисячолітньої еволюції кожного етносу. Без своєї мови, своєї самобутньої культури немає народу. Щоб зберегти свою мову та культуру, жінки одного з індіанських племен Америки витрачають щодня по дві години, навчаючи дітей правильно говорити мовою племені. Дорослий індіанець, який не володіє своєю мовою, фактично стає безправним: йому не дозволяють говорити при людях, щоб його мовні хиби не передавались слухачам, особливо дітям. Адже світогляд дитини формується на початковому етапі саме материнською рідною мовою.

Кажуть, що в давнину всі люди говорили однією мовою. Згідно з Біблійними текстами (Буття, глава 11) поділ мов відбувся в регіоні, який був названий Вавилоном. Адже окрема, самостійна мова — це своєрідний носій цілком певних традицій та культурної спадщини. А те, що ми за два останні роки бачимо в Криму, — остаточне знищенння української мови, обмеження сфери її функціонування до окремої територіальної зони — мовного гетто, яким для кожного є його особиста кухня в 6-8 квадратних метрів. Можна впевнено сказати, що через декілька років при такому тиску на інші рідні мови, окрім російської, Крим перетвориться в регіон під назвою «Антивавилон». А ми, кримські українці, будемо заздрити індіанським, африканським та австралійським племенам, у яких не стоїть питання, як зберегти свою рідну мову...

Олесь ТАВРІЙСЬКИЙ

м. Сімферополь

ТИМ ЧАСОМ...

ДЛЯ КОЛІШНЬОГО ПРЕМ'ЄР-МІНІСТРА УКРАЇНИ КРИМ НІКОЛИ НЕ БУВ УКРАЇНСЬКИМ...

Колишній Прем'єр-міністр України Микола Азаров заявив в інтерв'ю російському виданню «Коммерсантъ», що Крим ніколи не був українським. На його думку, українська влада та світова спільнота це рано чи пізно визнають: «Крим ніколи не входив до складу України, якщо не враховувати 1954 рік, коли його адміністративно передали в рамках єдиної держави. Захід не хоче зараз цього визнавати, ще якийсь час не визнаватимуть, але за фактом вже все відбулося, і я бы болісно для будь-якого українського керівника це не лунало, треба приймати реальність такою, якою вона є. Нікому не спаде на думку порушувати питання про повернення Криму. Був там референдум, і ясно, що кримчани жити з цим бандерівським режимом не захотіли. Це — їхнє право, там, зрештою, автономна Республіка».

А їй справді, як за такої «української» влади Крим міг стати українським? Дякувати Богу, хоч Україна ще залишилася...

НАШ УКРАЇНСЬКИЙ МОВНИЙ СЮРРЕАЛІЗМ

Кілька років тому у приміщенні Києво-Могилянської академії в Києві я мав нагоду запізнати вже тоді колишнього посла Канади в Києві Дерека Фрейзера.

Я саме розмовляв перед конференцією місій спостереження виборів Світового конгресу українців та Українського конгресового комітету Америки з моїми друзями з Росії, які презентували українські організації у РФ. До нашої розмови долучився посол Фрейзер. Я з місця відрекомендував йому людей з РФ українською мовою. Він зробив зауваження, що хоч трохи розуміє по-українськи, але не розмовляє. Однаке радо зголосився з ними розмовляти по-російські. Я запитав: чому він не вивчив українську?! Він відповів, що, знаючи російську, вважав це непотрібним, бо в Україні всі розмовляють по-російські. Вказавши, що це не добре, я запропонував йому бути для нього перекладачем з українською на англійську. Він, не вислухавши мене до кінця, пірнув у розмову російською мовою. Не маючи ради, я йому зробив гостру заувагу, що такі люди, як він, навіть з Заходу, служать російським імперським інтересам.

До речі, пізніше я просив моїх друзів з Канади у СКУ і у Конгресі українців Канади, щоби вони йому звернули увагу. Не знаю, чи вони це зробили, але опісля він канадськими українцями був запрошений головним промовцем на один престижний український захід у Торонто.

Нешодавно одним з цікавих явищ новорічної прес-конференції президента Порошенка було, як ставили питання представники ЗМІ, тобто якою мовою. Напевно, найбільшою іронією було те, що три речники в основному англомовних ЗМІ: Radio «Свобода», «Блумберг Ньюз» і «Ройтерс» ставили свої запитання по-українські. Натомість речник «Української правди», яка претендує на великий український патріотизм, поставив запитання російською.

Мій висновок з таких подій один — ми, українці, як народ маємо поважні проблеми з національною ідентичністю. Малоросійство прояшло у нашому народі, а сьогодніша

Аскольд Лозинський приймає символічний дарунок — герб міста Донецька від мера Олександра Лук'янченка, 2007 рік

по будинку для делегації, і друга особа, яка мала служити перекладачем з української на російську. Як президент СКУ, який очолював делегацію, я звернув увагу на непотрібність перекладача, осікльки зустріч з мером повинна відбутися українською мовою, бо Донецьк перебуває все ж таки в Україні. Відповідь була, що мер розмовлятиме по-російські, а ми можемо по-українські і тому є наявність перекладача. Я перепросив, що ми забрали так багато часу не тільки зараз, але, напевне, також у підготувці і сказав, що, мабуть, зустріч не відбудеться, бо ми не підім до зустрічі з мером українського міста, коли він розмовляє чужою недержавною мовою. Утворилося трохи замішання, однаке, вони тривало не дуже довго. Прийшов сам мер Лук'янченко, який привітав нас по-українські та вибачився, що не розмовляє добре українською, але постарається. Зустріч з мером тривала годину і весь час українською мовою. Тільки два чи три рази мер звернувся до свого перекладача, шукаючи відповідного українського слова.

От і приклад. Якщо мер міста Донецька, який, до речі, відкрито говорив, що виступає по-російською мовою, бо його обирали російськомовні виборці, провів зустріч по-українські, то чому представник, здавалося б, патріотичного ЗМІ не спроможний поставити запитання по-українські?! Во зухвалий. Чому посол Канади Фрейзер в Україні не розмовляє по-українські? Може, тому, що був застарим, як дехто мені підказував, і не був у силі навчитися. Але де була українська промада Канади, щоби його примусити або вимагати іншого посла? Правда, ця проблема не є актуальною сьогодні серед українців Канади, але серед українських ЗМІ в Україні ця справа є не менш актуальнюю, навіть сьогодні, після трохи революції, 25 літ і багато дечого. Чому президент це терпить? Зажорстко? Ні! Нормально, хіба не нормально для малоросів. Час стати дійсним народом.

Аскольд ЛОЗИНСЬКИЙ,
президент Світового конгресу українців
(1998-2008 рр.)

ПОДОРОЖ У ШЕВЧЕНКОВЕ ЗАСЛАННЯ

Усе почалося з того, що у 1988

рока в Каневі директором нашої

школи Стрипко Тамарою Олексіївною був організований інтернаціональний фестиваль для знавців творчості Т. Г. Шевченка. Пам'ятаю, було багато груп з різних республік тодішнього СРСР. Але особливо ми здружились із групою учнів з Казахстану на чолі із Сапожниковою Людмилою Володимирівною. І, мабуть, це не випадково, бо саме з Казахстаном у Шевченка по-в'язано чимало сторінок його життя, сумних і нелегких, але разом з тим сповнених нових зустрічей, зокрема, з начальником Аральської описової експедиції Олексієм Бутаковим, який на весні 1848 року домігся включення до складу своєї команди рядового 5-го лінійного батальйону Тараса Шевченка як художника і таким чином на якийсь час порятував його від солдатчини.

Саме Людмила Володимирівна запросила нас відвідати заповідний остров Барса-Кельмес, Ор-

ську фортецю в Оренбурзі.

Поїздок було кілька: Тамара Олексіївна зібрала групу зацікавлених учнів, запросила працівника Шевченківського музею Зінаїду Панасівну Таракан-Березу. З того часу минуло вже 25 років, а мені було тоді 14-15. Ці поїздки були приемні для нас, бо це було літо, море, приемне спілкування з казахськими друзями. Хоча ми ні не мить не забували про мету своєї поїздки: дослідження життєвого шляху Шевченка, ознайомлення з тими місцями, де він побував.

В одну з поїздок, пам'ятаю, ми жили в наметах на березі висихаючого Аральського моря. Навколо неозорі степи, пустка. Добиралися ми туди автобусом 17 годин. Ця поїздка була цікава

тим, що ми знаходили ті пейзажі, які колись маливав Шевченко, ходили тими стежками, вдахали повітря, дивились у те саме безмежне небо. Неймовірні враження! Ти доторкаєшся до беззінного сковреного скарбу, який береже казахська земля.

На неозорі степових рівнинах височують кам'яні узвища, які ми бачимо на картинах Шевченка. Бідна рослинність, незвичайна для нас, українців. Стас зрозуміло, чому в Шевченкових віршах того періоду так багато залишування українською природою.

Звичайно, запам'яталися теплі вечори біля вогнища з казахськими друзями, приемне спілкування, спів українських та казахських пісень. Нас приглашали бішбармаком, кумисом. А ще біля каменя-триби ми залишили лист у майбутнє і пообіцяли повернутись і прочитати його через 25 років...

Ще одна поїздка була до заповідного острова Барса-Кельмес, де побував Шевченко під час експедиції. Це обмежена заповідна зона, тому там дуже мало місцевих мешканців. Ми прилетіли туди на вертоліт. Незабутні враження! Особливо від польоту над Аральським морем. Вода блакитна, чиста, прозора, на гли-

бинні кількох метрів видно морське дно. У заповіднику ми бачили зникаючі види сайгаків, джейранів, а ввечері, гуляючи в степу, бачили довговухих їжаків, тушканчиків, багато ящірок.

Людмила Володимирівна багато розповідала нам про те, як Шевченкові було важко відбувати покарання далі від України, яку важливу роль відіграв у його житті Олексій Бутаков, включивши Шевченка у свою експедицію.

Остання наша поїздка була до Оренбурга у 1990 році. Там ми побували в Орській фортеці, де відбував покарання Шевченко. Пам'ятаю ті відчуття: холодне, моторошне, неприємне місце. Тут Шевченко пробув півтора року із страшною забороною писати і малювати, а потім, завдяки Олексію Бутакову, був включений до складу Аральської описової експедиції, під час якої Шевченко замальовував краєвиди берегів та островів Аральського моря.

Я дуже вдячна Тамарі Олексіївні, Зінаїді Панасівні, Людмилі Володимирівні за їхню відданість справі, небайдужість, душевний неспокій. Саме завдяки їм ми мали можливість доторкнутися до святині світового масштабу.

Юлія ЯКУБОВА,
завуч Канівської школи-гімназії ім. І. Я. Франка,
соціальний педагог

12 лютого на Кубі відбулася зустріч глави Римсько-католицької церкви Франциска і патріарха Московського Кирила, яка завершилася підписанням спільної декларації. Це була перша зустріч очільників цих церков, питання про зустріч Папи й патріарха обговорювалося двома церквами майже 20 років.

Папа Римський Франциск і патріарх Російської православної церкви Кирило у цьому документі, де з трох десятків пунктів три присвячено нашій державі, закликали Церкви утриматися від участі у протистоянні в Україні, не даючи жодних оцінок причин виникнення цього протистояння. І цей документ, і сама зустріч викликали неоднозначну реакцію в Україні і в світі...

КІЇВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ ВІДПОВІДЬ НА ДЕКЛАРАЦІЮ ПАПИ ТА КИРИЛА

Українська православна церква Кіївського патріархату вважає безпідставними та недоречними твердження щодо України у декларації Папи Римського й російського патріарха Кирила. Про це йдеться в заявлі прес-центру Кіївської патріархії УПЦ щодо даної декларації.

«Наша Церква поділяє висловлене багатьма розчарування окремими пунктами спільної Декларації глав Католицької церкви і Московського патріархату, підписаної 12 лютого 2016 р. у Гавані, зокрема, пунктами 25, 26 та 27 цього документа. Ми приєднуємося до критичних оцінок, які з цього приводу прозвучали від ієрархів, священиків, мирян, вчених Греко-католицької і Римсько-католицької церков, світських оглядачів, представників громадянського суспільства як в Україні, так і за кордоном», — зазначається в заявлі.

У ній також наголошується, що для Кіївського патріархату є не-прийнятною практика дипломатії, коли рішення про Україну її українські церковні та суспільні справи «ухвалюють без представників України, ігноруючи їхню думку і позицію». Міонхенська змова 1938 р. та її гіркі наслідки свідчать: питання про нас не можна вирішувати без нашої участі».

«На жаль, саме такими є пункти 25-27 Декларації. Питання Української греко-католицької церкви (п. 25) не враховує думку і позицію цієї Церкви. Оцінки «конфлікту в Україні» (п. 26) повністю ігнорують його головну причину — російську збройну, політичну, економічну та інформаційну агресію проти України, порушення Росією міжнародних угод і норм міжнародного права, окупацію Російською Федерацією Криму і частини Донбасу. Оцінка

ситуації у Православній Церкві в Україні (п. 27) ігнорує той факт, що причиною її розділення є порушення канонів саме Московським патріархатом», — зазначають у Кіївській патріархії.

В УПЦ КП також підkreślують, що причиною війни, яка трапила на сході України, є збройна, політична, економічна та інформаційна агресія Росії проти нашої країни. Мета цієї агресії — перешкодити європейській інтеграції нашої держави, силою змусити її повернутися до підпорядкування Кремлю. По суті, в Україні зараз відбувається те саме, що відбулося з Чехословаччиною у 1938 і 1968 роках, з Угорщиною у 1956 році, з Афганістаном у 1979 році, — зазначають у Кіївській патріархії.

«Вжиті у п. 26 формулювання її оцінки щодо подій в Україні є не свідченням правди, а пом'якшеним повторенням формул російської пропаганди, яка нав'язує світові думки про «внутрішню українську кризу», до якої Росія нібито не має стосунку. Від Московського патріарха, який залежить від Кремля, ми не очікували чогось іншого. Але підпис Папи Римського під цими формулюваннями став для багатьох, насамперед в Україні, великом розчаруванням», — йдеться у Кіївській патріархії.

У Кіївській патріархії також висловили сподівання, що в майбутньому при підготовці документів, які стосуються оцінок ситуації в Україні, дипломатія Ватикану, як суб'єкт міжнародного права і міждержавних відносин з Україною, братиме за взірець для себе країн, а не гірші зразки.

ukrinform.ua

ГОЛОВА КРИМСЬКОЇ ЕПАРХІЇ УПЦ КП ВИСТУПИВ НА ПІДТРИМКУ РЕПРЕСОВАНИХ МУСУЛЬМАН

Архієпископ Сімферопольський і Кримський (УПЦ КП) Климент висловив підтримку кримським мусульманам, що до яких відбулися обшуки й арешти. Його слова на своїй сторінці у Facebook пропритували голова Меджлісу кримськотатарського народу, народний депутат Верховної Ради України Рефат Чубаров.

«Як голова Кримської єпархії Української православної церкви Кіївського патріархату не сприймаю будь-яких дій, що кривдають людську гідність і нехтують правами людини. Неприпустимо для влади вторгнення озброєних осіб у масках до помешкань мирних людей з застосуванням сили, розбиттям вікон і дверей, під час яких мешканців, особливо малолітніх дітей, завдаються непоправні душевні травми. Прощу Вас, голову Меджлісу кримськотатарського народу, прийняти й довести до відома всіх мусульман Криму мої найщиріші переживання у зв'язку з кричущими порушеннями прав людини, що чиняться у Криму протягом останніх днів щодо кримських татар і громадян інших національностей, які також сповідують іслам», — сказав архієпископ Климент Рефату Чубарову під час телефонної розмови.

«Я подякував владиці Клименту, ширість і відвертість якого добре відомі у Криму, за виявлені ним співчуття й участь щодо тих, хто

щого сьогодні особливо потребує», — додав Чубаров.

11-12 лютого 2016 року в Криму відбулися обшуки в будинках мусульман. Було затримано 14 осіб, 10 з них після допитів відпустили. Згодом «прокурор республіки Крим» Наталя Поклонська повідомила, що четверо осіб затримані в рамках кримінальної справи за фактом діяльності «терористичної організації Хізб ут-Тахрір». 12 лютого для Емір-Усейна Куку, Енвера Бекірова, Мусліма Алієва та Вадима Сірука «суд» обрав як запобіжний захід арешт до 8 квітня.

«ВЛАДА» ЄВПАТОРІЙ ВІТИСНЯЄ ГРОМАДУ УПЦ КП

«Влада» Євпаторії вимагає від місцевої громади припинити діяльність Української православної церкви Кіївського патріархату. Про це в ефірі програми «Питання національної безпеки» на ТРК «Чорноморська» розповів керуючий Кримською єпархією УПЦ КП, архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент.

«Є загроза ліквідації церкви в Євпаторії. Бо напередодні моєї поїздки в Київ і зустрічі з місією (Ради Європи з прав людини) був дзвінок від голови міського управління, яка опікується міжнаціональними і міжконфесійними відносинами, з вимогою, щоби ми припинили свою діяльність у зв'язку з тим, що ми не зареєстровані. Вона дуже стурбована тим, що є «негативні відгуки від місцевих громадян про те, що вони не знають, що відбувається в церкві». На запитання, а що ж там відбувається,

БЕРЕСТЕЙСЬКА УНІЯ: МІСТОК МІЖ СХОДОМ І ЗАХОДОМ

У 2016-му ми відзначаємо 520-ліття прийняття Берестейської унії — однієї з найважливіших подій у церковному житті українців, можливо, найважливішої після Хрестення України-Русі. Вона була викликана необхідністю виправити наслідки церковного розколу між Римським Престолом (Аpostольською Столицею) та Константинополем.

Спроби церковного об'єднання робилися не раз, але реальні можливості вирішення булою проблеми виникли лише у XVI столітті. Цьому, насамперед, сприяла кризова ситуація, в якій опинилася Православна Церква в Україні: занепад церковної дисципліни, непорозуміння між церковними братствами та ієрархією, непродумані кроки східних патріархів тощо. Та вкрай важливим було протистояти латинізації і полонізації української еліти. Ідея унії знайшла прихильників і в польських державних та церковних колах. Ініціатором укладення такого церковного союзу з Римом виступив львівський православний єпископ Гедеон Балабан. Цю ідею підтримали єпископи холмський, пинський, луцький, а також найвпливовіший український магнат і меценат князь Острозький.

У грудні 1595 року українську єпископську делегацію прийняв Папа Римський Климент VIII. Її представники беззастережно визнали католицьке віросповідання. Згодом було видано документ, який встановлював права та привілеї Унійної Церкви. Для офіційного проголошення унії скликали у 1596 році церковний собор, на який прибули всі єпископи, багато архімандритів, ігуменів, священиків, мирян. Подія відбувалася у Бересті (Бресті). Але вже на початку собору його учасники не дійшли згоди, поділилися на дві групи. Одна група провела окремий православний собор, де різко засуджувалося прийняття унії. Інша, яку представляли митрополит Рогоза і вірні йому єпископи, провела свій собор, що завершився справу унії з Римським Престолом. Собор затвердив акт унії і сповісти про це митрополита.

Згідно з умовами Берестейської унії Українська Церква зберігала східний обряд, церковнослов'янську літургічну мову, право на заміщення митрополічої та єпископської кафедр, використання старого календаря (числення днів за старим стилем), представники нижчого духовенства і надалі мали право одружуватись. Водночас визналося верховенство Папи Римського як Першоієрарха всієї Християнської Церкви та були прийняті догми Католицької Церкви. Внаслідок укладення Берестейської унії православне духовенство, що визнало її рішення, набуло ідентичних прав з католицьким, звільнялося від податків та виконання інших повинностей. Уряд обіяв епископам місце у сенаті Речі Посполитої. Щоправда, слова у цьому питанні не дотримав. Однак шляхта та міщани, що прийняли унію, таки урівновелись у правах з католицькими латинським обряду і одергували право обійтися посади у державних урядових структурах та міських управах.

Спроба об'єднати християнські церкви завершилась їхнім подальшим розрібленням. Тепер замість двох на теренах України існувало три церкви: Римсько-католицька, Православна і Греко-католицька (Унійна). Але саме Унійна Церква стала на заваді подальшого окатолиження і ополячення українського народу. Вона також відігравала роль культурного і духовного містка між Сходом і Заходом, Україною і Західною Європою.

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

ПРАВА НА НАШЕ ІСНУВАННЯ У КРИМУ НЕ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ...

Предстоятель Української греко-католицької церкви (УГКЦ) Святослав прокоментував декларацію, підписану в Гавані главою Римсько-католицької церкви Папою Франциском і патріархом Російської православної церкви Кирилом, що викликала неоднозначну реакцію в Україні. Відповідь інтер'ю оприлюднив інформаційний ресурс Української греко-католицької церкви.

Предстоятель Української греко-католицької церкви зазначив, що текст декларації викликає «глибоке розчарування серед багатьох віруючих цієї церкви й інших небайдужих громадян України».

Предстоятель Української греко-католицької церкви зазначив, що текст декларації викликає «глибоке розчарування серед багатьох віруючих цієї церкви й інших небайдужих громадян України».

«Сьогодні багато хто звертався до мене з цього приводу й говорив, що відчуває себе зрадженим Ватиканом, розочарованим половинчастістю правди в цьому документі й навіть непрямою підтримкою агресії Росії проти України з боку Апостольської Столиці. Я, безумовно, розумію ці почуття. Однак я заслюгаю наших віруючих не драматизувати цю декларацію й не перебільшувати її значення для церковного життя. Ми пережили не одну подібну заяву, переживемо й цю», — додав він.

«Пункт 26 цієї Декларації (заклик усіх сторін конфлікту до розсудливості) є найбільш суперечливим. Створюється таке враження

Московської патріархія або вперто не зізнається, що є сторонкою конфлікту, тобто відкриває агресію Росії проти України, як, утім, і освічує воєнні дії Росії в Сирії як «священну війну», або звертається, насамперед, до своєї соєвості, закликає до себе, до розсудливості, громадянської солідарності

ua.krymr.com

Тим часом... 2014 рік. Священик Української православної церкви Московського патріархату благословляє російського терориста Ігоря Гіркіна (Стрелкова)...

Свято Стрітення Господнього у храмі св. Володимира і Ольги УПЦ КП в Сімферополі

Манявський Скит на Прикарпатті завжди приваблював до себе увагу паломників, туристів і дослідників. Його вважали осередком духовного і культурного життя Галичини.

Навіть у радянські часи, коли тут діяв музей, цікавість до Скиту ніколи не спадала, бо вважали, що його стіни приховують найпотомніші факти історії України. У 90-ті роки у Скиті знову захевріло життя. Тут відчинили двері Хресто-Воздвиженський чоловічий монастир УПЦ КП. Монахи почали зводити церкви та келії, а історики знову взялися за дослідження. Останнє з них провела група вчених Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Їхня п'ятирічна праця поклава краї дискусії, яка точилася майже 100 років, та відкрила кілька сотень унікальних документів, які повністю змінюють наше уявлення про історію Великого Скиту в Карпатах. Про це кореспондент «Укрінформу» розповів керівник наукової експедиції, директор Інституту історії, політології та міжнародних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор історичних наук, професор Микола Кутутяк.

— Миколо Васильович, нещодавно ви презентували двотомник «Великий Скит у Карпатах», який став результатом п'ятирічної праці групи науковців Прикарпатського національного університету. Що підштовхнуло вас до експедиції у Манявський Скит?

— Так. Може виникнутя запитання, чому науковий університет займається вивченням релігійної установи, монастиря. Але ми не можемо цим не займатися, бо минає 700 років української історії, а таких інституцій, які зосереджували б українську історію, культуру, мистецтво, писемність і все найпередовіше від XII до XVIII століття, окрім монастирів, не було. Через те ми займаємося дослідженнями цих пам'яток вже понад 10 років. На Галичині, зокрема в Івано-Франківській області, у цей період було близько 140 монастирів.

Для того, щоб видати оцей двотомник (показує книгу «Великий Скит у Карпатах», — авт.), нам довелося об'їхати та вивчити архіви і документи в п'яти країнах світу. Львів, Київ, Чернівці та Івано-Франківськ — це міста, де ми працювали в Україні, багато документів знайшли у Румунії, архіви про Манявський Скит вивчали у Варшаві та Відні. Аби відчути ту епоху і побувати там, де формувався світогляд Йова Княгиницького, який заснував цей монастир, мені довелось поїхати на Афон і побувати там, де він за 15 років пройшов шлях від послушника до підученника.

Йов Княгиницький прекрасно знову грекою мову, читав праці отців, де формувалось православ'я. Він був знайомий з усіма знаменитими людьми кінця XVII століття. На Афон він пришов уже досвідченою людиною, після закінчення Острозької академії, де вчився і пізніше викладав. Він був знайомий з усією українською елітою. Товарищував із князем Острозьким — наймірно на той час впливовою людиною. Аби уявити його могутність, достатньо сказати, що його багатство тоді перевищувало уесь бюджет Речі Посполитої.

— Як вас зустріли на Афоні?

— На Афоні є 20 монастирів і прийнято рішення, що їх більше там не буде. Ватопедський монастир (православний грецький чоловічий монастир на святій горі Афон, — авт.) — один із найбільших. Там дійсно вражає грецька православна культура.

Мене розпитували, звідки я, з якої конфесії. Для них українське православ'я, треба сказати, є схізматичною лінією, бо вони стоять на позиції Московського патріархату. Попри те, коли я показав їм рукописи XVII століття, де сказано, що Йов Княгиницький побував у них, то там дуже позитивно це сприйняли.

— Прикарпатські науковці працювали лише над дослідженням архівних документів?

— Треба сказати, що Вели-

іншою, за 2 км від нинішньої церкви, в горах, ми знайшли скитик, де все починалося. Там жили люди на аскетичному статуті, значно суровішому, ніж у головному Скиті. Там ми знайшли фундамент церкви, згодом — келії, цвинтар, де поховані аскети. Тоді ж ми піднялися на гору Вознесінську і теж виявили фундаменти церкви, келії і всю інфраструктуру ще одного монастиря. Тобто це була розгалужена мережа монастирів. У Маняві їх було щонайменше три.

Ось тут у книзі є друга частина синодика, пам'ятки, де описувались померлі для поминання душі після смерті, або вписували тих, за чие здоров'я правили богослужіння. Тут відомості про сотні монахів і відомих постарат.

Треба сказати, що тоді бути похованням на території монастиря, Скиту, було дуже важливим для людей. Це ще виходить із традиції Києво-Печерської лаври, яка стверджувала про те, що буде

Петро Могила пише про Великий Скит, маючи на увазі лише той, що нині в Маняві, а не в Руді. Козацький літописець Величко теж пише про Великий Скит, маючи на увазі той, що в нинішній Маняві. Так вважали і на Афоні, і в Росії, і в Польщі, і в Молдавії. Тоді назви Манява не було, а Скит стояв.

Окрім заповіту Виговського, є ще й заповіт його дружини Олени, яка померла після гетьмана. У ньому вона пише про те, щоб її поховали «з мілим її чоловіком, у Великому Скиті, біля нього». Оцией другий заповіт є ще важливішим.

Так. Могло бути, що за першим заповітом, який написав гетьман, його там не поховали. Але заповіт жінки переконує, що поховання таки є у Великому Скиті. Крім того, ті, хто стверджує, ніби гетьман похований у Руді, не знають, що у Великому Скиті його ім'я вписане у синодиках для поминання після смерті.

МОНАХИ МАНЯВСЬКОГО СКИТА ВМИРАЛИ, АЛЕ НЕ ПІДКОРЯЛИСЬ ІМПЕРІЇ. ЦЕ ТЕ САМЕ, ЩО МИ БАЧИЛИ НА МАЙДАНІ...

— То поховання гетьмана Виговського слід шукати у Великому Скиті в Маняві?

— Справа у тому, що ми вже 4-5 років шукаємо у Маняві монастирський цвинтар, але не можемо його знайти. Хоча й знаємо, де він був. Допускаємо, що його можуть узагалі ніколи не знайти. Втім, ані стверджувати, ані заперечувати цього не можна. До сьогодні, наприклад, не знайдено, де поховані засновник монастирського руху в Україні Антоній Печерський, не знайдений Феодосій. Ми не можемо знайти поховання Богдана Хмельницького, хоча дуже хочемо цього.

— Чи буде тривати дослідження Манявського Скиту?

— Ми передбачили три томи «Великого Скиту в Карпатах». В останньому буде сучасна історія монастиря. Ми виявили унікальну знахідку у Чернівецькому архіві, про яку не знал дослідник Целевич. Серед сотні документів ми знайшли ті, що повністю змінюють наше уявлення про історію закриття цього монастиря.

Це сталося за Австро-Угорщину у 1776 році. Тоді австрійці закрили близько 700 різноманітних монастирів. І православних, і католицьких. Все було продумано. Монахам зі Скиту довели, що вони мають піти на Буковину і розселитись по одному в різних монастирях. Аскетам гарантували гід-

не забезпечення. Ті вислухали, подякували і сказали, що бачать своє майбутнє по-іншому. Поставили умову: або їх залишають у монастирі, або вони усі разом виїжджають до Молдови. Зауважте, не до православної підросійської України, а в Молдову, яка була тоді під владою Туреччини.

Це був час одразу після підлу Польщі, на цих територіях панувала австрійська армія. Командують усім військові. Вони вводять жандармерію для злочинців, але не знають, як дати раду монахам. Якби у нас сьогодні був свій Мел Гібсон (американський актор і режисер, — авт.), можна було би про це створити фільм. У його основу лягло б історія про те, як сила духу 51-го монаха перемогла імперію. Тоді сталося так, що цісар, імператор Австрії, був змушенний поступитись аскетам. Вони вмиралі, але не підкорялися імперії. Це були сильні духом люди. Це те саме, що ми бачили на Майдані.

— Як довго може тривати це протистояння?

— Ми — на цивілізаційно-культурному стику трьох головних гравців світу: мусульманського світу, католицької цивілізації та православної Росії. Ось чому Україні найтажче склеть цей організм. Україні буде дуже важко це зробити, але вона з цим упорається. В ХХІ столітті це питання вирішиться. Втім, вони напряму пов'язані з Росією, бо там розуміють так: успішна Україна — це кінець Росії. Але і в нас інших варіантів немає.

Ось під час Різдвяних свят почалася дискусія щодо переходу на григоріанський календар. Люди в Україні готові змінювати країну. То чому вона має дотримуватись юліанського календаря? У Москві теж добре розуміють, що це неправильна дата, що точніший день народження Христа дає григоріанський календар. Але в Росії на це ніколи не підуть, бо це означатиме для них втратити

що все опубліковане ними було лише вершиною айсберга.

У бібліотеках і архівах ми виявили сотні нових важливих документів. Ось, наприклад, цей том називається «Патерик скитський і синодик». Патерик — це дуже поширені жанри тодішньої літератури, які любили читати не лише монахи. Сюди входить «Житіє Єгови», яке досі не було перекладене зі старослов'янської на українську. Хоча в кінці XIX століття патерик був опублікований німецькою, румунською, англійською та італійською, а це — наша українська літературна пам'ятка, яка б мала вивчатися у школах. Це треба почитати і дітям, і дорослим, бо воно дуже повчальне.

Працю написав надзвичайно талановитий монах, який свого часу зробив список Києво-Печерського патерика.

Я тричі їздив у Румунію за цими документами. Тоді мені показали працю про духовні скарби з Путна (православний монастир Путна в Румунії, — авт.)

— Ми передбачили три томи «Великого Скиту в Карпатах». В останньому буде сучасна історія монастиря.

Ми виявили унікальну знахідку у Чернівецькому архіві, про яку не знал дослідник Целевич.

Серед сотні

документів ми знайшли ті, що повністю змінюють наше уявлення про історію закриття цього монастиря. Це сталося за Австро-Угорщину у 1776 році. Тоді австрійці закрили близько 700 різноманітних монастирів. І православних, і католицьких. Все було продумано. Монахам зі Скиту довели, що вони мають піти на Буковину і розселитись по одному в різних монастирях. Аскетам гарантували гід-

Манявський Скит

дані. Біз за всіма розрахунками Майдан не мав шансів виграти. Проти організованої, добре фінансованої і озброєної влади варіантів майже не було. А Майдан переміг. Ось як може зіграти сила духу і стійкість людей.

— Ви провели паралель між аскетами і майданівцями. Чи можна провести паралель між козацько-московською війною часів гетьманства Виговського і тими подіями, які сьогодні відбуваються на ході? Що тут повторюється, а що відмінне?

— Є ті самі учасники: Україна і той же агресор. Протистояння — очевидне і суть його та сама: відстоювання нашої незалежності.

Розумієте, перед Україною протягом століття стояло неймовірне завдання. Уявіть собі XVII століття. Тоді Україна опинилась між трьома центрами впливу: Москвою, турками і Польщею. Кожен із цих центрів має свою хижу і загарбницьку політику. Піднімалися Україні і стати незалежною було неймовірно важко. Поруч не було сусідів, в інтересах яких було існування незалежної України. Тепер ситуація інша. Все змінилося. Туреччина, татари, Польща, Євросоюз змінили своє ставлення до України. Ми маємо інший потенціал для успішного вирішення своїх інтересів.

— Повернімося до історії Великого Скиту. Коли можна читати на третій том цієї книги?

— Якщо все буде добре, то не раніше 2017 року. Це — важка справа. Ми робимо її для молодих людей, стараємося, щоб вони відчували себе суб'єктами історичного процесу. Наше завдання — опублікувати всі документи, донести правдиву історію, бо маємо завше пам'ятати, що університет формує націю.

Ірина ДРУЖУК

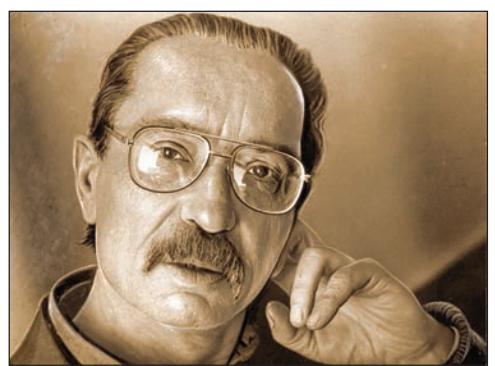
Івано-Франківськ
«Укрінформ»)

У цьому своєму числі «Кримська світлиця» має честь представити читачам пронизливі вірші чудового українського поета, прозаїка, публіциста, громадського діяча Івана Низового. Народився Іван Данилович З січня 1942 року в селі Марківка Білопільського району Сумської області. У роки війни лишився круглим сиротою. Після закінчення шостого класу працював у колгоспі, на будовах Казахстану, Півночі, України. Відслужив трирічну строкову службу в Радянській армії. Після демобілізації працював директором Будинку пionерів, у редакціях районних газет, одночасно навчаючись у вечірній школі. Згодом навчався на заочному відділенні факультету журналістики Львівського університету. У 1966 році переїхав до Луганська, де понад десять років працював в обласних та районних газетах, був старшим редактором студії телебачення. Керував обласним літогід'єнням. У 1979-1980 роках навчався на Вищих літературних курсах при Літературному інституті імені М. Горького. Був відповідальним секретарем Луганської організації НСПУ з 1992 до 1998 року. Член Національної спілки письменників України з 1972 року. Член Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка.

Друкуватися почав з 1960 року. Автор багатьох поетичних збірок, серед яких: «Народжується квіті» (1964), «Провесінь» (1971), «Стебло» (1977), «Тобі мое серце» (1980), «Рівніднія» (1982), «Чекання ранку» (1986), «Го-

робина ніч» (1992), «Пракорінь», «Нема переводу», «І калина своя, і тополя», «Запрягайте, хлопці, коней» (1993), «Покотьоло» (1994), «Вівтар» (1995), «Це — мій вертеп», «Свіча на вітрі» (1996), «Білопілля — Верхосулля», «О, Оріяно...», «Сльоза небесна», «Осяяння осіння» (1997), «За овидом сивим», «Нічний вістун», «Побудь зі мною», «Воронці нев'янучі», «Чорноросі», «Збудило опівночі серце» (1998), «Хруші над вишнями», «Падолист», «Душа перецвіта», «Я з такої глибинки» (1999), «Осана химері», «Джерело у ясних ясенах» (2000), «І гілка своя, і сопілка», «Родиземля», «В раю, скрасечку», «Поза раєм», «Остання електричка на Гріпінь», «Тихоплесо-часоплин» (2001),

Іван НИЗОВІЙ

ЛЕЛЕЧЕ
Ораторія
1

Відлітають лелеки.
Чи далеко?
Далеко-о-о...
Українські небо
Позаду залишимо...
Лишенко!
Море пініяви хвилі
Під нами простеле...
Ой, леле!
Над чужинськими горами
Крила розгорнемо...
Горе вам!
Обпече нас безжалісно
Пустеля огнenna...
Ой, нене!

2

Прилітають лелеки...
Лелеки,
Звідки ви?
З чужедалі далекої...
Нас безжалісно палила
Пустеля жахлива
І море не раз
Проковтнути хтіло...
Шасливі — летіли!
І небо віоштало
Уламками грому —
Додому!
Вітри нас трошили
І хмарі дошли...
О Батьківщино!
І поле, мов скатерть,
Й солодка утома...
Це ж дома!

1968

* * *

Ця мова могла
Народитися тільки в раю...
А ми, вахлаки,
Занехаяли мову свою,
І мову чужинців —
Підступно-отруйну змію —
Пригріли
В справік українському нашім
Краю!
Нас мова чужа
І призначує і зневажа
І нашу духовність з'їдає,
Мов криюю іржа, —
Вже й рідна земля нам чужіша,
Ніж просто чужа,
І байдуже нам,
Де цюму яничарству межа.
Ми — раю вигнанці,
І вигнано нас недарма —
За нашу любов
До чужих батога і ярма,
За те,
Що ми є,
А неначебто нас і нема,
За те,
Що язык галасує,
А мова — німа.
Ця мова могла
Зародитися тільки в раю
Для того,
Щоб люди створили любов і сім'ю,
І пісню таку,
Що натхнення дає солов'ю...
Чого ж бо ми так занехаяли
мову свою?!

1988

ОСТОРОГА

Нас приведуть іще до Крут
Новітні «гетьмані» захланні,
І закряче знову хижий крук
Над полем брані,
Ой, закряче,

І СКАЖЕ ХТОСЬ: «ВІН В УКРАЇНУ ВІРИВ, НЕ ЗРАДЖУВАВ НІ ЙЙ, АНІ СОБІ»...

І не одна душа заплаче,
І коні захропуть в тумані,
Залізних не порвавши пут!
А в безезневий каламут,
На проліску блакитні ранні
Криваві ручай з-під Крут
Хлюпнуть, неждані...
І неначе
Не був звіттянним ти, козаче, —
Знов «муравійці» окаянні
Тебе в глухий загонять кут...
Ми несемо тягар спокут,
В своїм kraю чужинцем гнані,
Від тих,
Не перших наших,
Крут —
І до останніх...
1993

* * *

Ми й нині щедрі,
Як були,
Без мір і без меж:
І флот, і море віддали,
І Севастополь теж.
І Крим невдовзі віддамо
(Нічого ж нам не жаль!) —
На нього ж ласиться, само
Собою, брат-москаль.
Тож, друже-братьє, не бентеж
Душі — спокійно ляж
Під синім небом узбереж
І плюй на жовтий пляж,
І на чудного вусаня
Із тризубом в руці
Жбуруля щоночі і щодня
Дошкульни камінці.
І — регочі!
Хай чують степ
І весь козацький край,
Який веселий наш вертеп,
Який пекельний рай.
1995

* * *

...вони іще, мов таргани
Голодні,
Будуть лізти
У нашу хату,
Бо вони
Справіку хочуть їсти.
Вони ідуть усе підряд,
Не лише хліб та сало,
Свінячий рот, мов земнаряд,
Жере й жере — все мало;
Все мало смажених курчат.
— Давай живого м'яса! —
Кричить московський «демократ»,
А з ним і ласа маса.
Все мало вин і горілок
І прочих «ім» напів —
Під солонючий огірок
Налий крові терпкої!
...вони іще, мов сарана,
Впадуть на наше поле,
І здичавіє сторона,
Й постане поле — горе.
Ім, живоїдам, все одно,
Хто іх оруду очолить,
Чи полукровка Жиріно...
Чи вишкрабок Грачових...
Аби лиш визначив, куди
Направити ординців
Хмільних, веселих і рудих —
Гуртом — не поодинці!
1995

«Від травня до травня», «Значить більше, ніж просто пісня», «Босоніж по стерні» (2002), «Саме та самота», «Соняхи на осонні», «Жура за журавлями», «Передсвітень», «Сум'яття», «Зливодиво», «Те, чому і назва загубилася», «Дурман-трава», «Я Сватовим засватаний», «По промінчику доброти», «Несправжні пектораль», «Веселка неповторних весен» (2003), «Кураїна», «Пролог до епілогу», «Опозиція» (2004), «Отак і живу», «Соняхи сяючого сонця», «Село мое, Сула моя...», «Серпентарій» (2005), «Оскома осені», «Мажор в мінорі», «Шаржуємо з любов'ю», «Самопізнання», «У Сватовим світає Україна» (2006), «Калини жар на полотні снігів», «Біополе Білопілля», «Біла вежа — рідний Вавилон», «Білолебедія» (2007), «Прозріле літо з голосом Олени», «Вірую» (2008), «Осмути сивої сувій», «Спіймані сюжети» (2009), «Живу за юліанськими календарями», «Під жайворами, під журавлями», «Найвище право — жити відверто», «Лелечі клекоти в тумані», «Я цвіркун в середлітнію спеку» (2010), «А Марківка — як маківка», «Цим дорожу» (2011). До окремих розділів збірок «Несправжні пектораль», «Соняхи сяючого сонця» і «Біла вежа — рідний Вавилон» увійшли переклади з білоруських, вірменських, болгарських, словацьких, польських і персидських поетів.

Чимало в доробку Івана Низового прозових і публістичних творів. Це книги: «Опіля присмерку», «Зустрічі без прощань» (2003), «Загублене відлуння», «Десь там, за соняшни-

ками» (2004), «Там, де я ніколи не плакав», «Там, де я сміюся крізь сльози» (2006), «Давно вже не виходив з берегів» (2007), «Сльоза сльозу не здоганяє» (2009), «Там, де ми були, і е, і будемо» (2010).

Збірки «Сорок сорок» (2002), «Морок морок», «Летючий кінь», «Річки-малючки», «Благітні вени України», «Крізь віки — вовіки» (2003), «Страдноцвіт» (2005), «Ми єсть народ», «Річки-потічки» (2007), «Гоміні струмочки», «Ой, Комуно моя — Ойкумено...» (2009) і «Винятковість» (2010) було написано Іваном Низовим для дітей.

Книги Івана Низового виходили в Ужгороді, Львові, Рівному, Києві, Донецьку, Луганську й інших містах України. Його твори перекладалися російською, болгарською, польською, англійською, чеською, словацькою, татарською, чуваською мовами. У світ вийшло понад сто видань поезій, прози, публістички, передкладів, творів для дітей.

Іван Низовий — лауреат республіканських премій імені Бориса Горбатова та імені Микита Чернявського, міжнародних літературно-мистецьких премій імені братів Лепких, імені Олексія Гірника та премії за кращий музичний твір-ораторію «Лелече».

Помер 30 вересня 2011 року. Нагороджений медаллю «Будівничий України». Орденом Покрови Пресвятої Богородиці — посмертно.

«Кримська світлиця» висловлює ширу вдячність пані Лесі Низовій, доньці письменника, за укладання збірки для наших читачів.

Посіюм Богданів,
А вродить Іванами —
Все той же врожай...
І нехай йому грець!
2001

* * *

Вірую —
В українське довготерпіння,
Що таки ж перетре каміння
Й по краплині вицідить воду,
Що розвабила кров народу!

Вірую! —
Буде кров і густа, й гаряча,
Закипить в ній козацька вдача,
Й під зірками ізнов зірками
Вродить Гонтами і Сірками!

Вірую! —
Від Андрія від Первозванного
Для народу небезталанного
Все відпущено вищою мірою...

Вірую!
2001

* * *

Ми чужі в цій державі своїй,
Що не стала своєю і досі, —
Ми сьогодні травою
поляжемо геть на покосі,
Перев'янемо, всхонемо,
підемо на перегній...

Перекотиться полем орда.
Пропадуть на безмежжі приблуди.
Знов заплаче терпляча земля,
заголосить вона, заріда
І в нестямі сама собі
геть розпанахає груди.
І постануть із неї —
здригнеться здивований світ! —
Легіони повстанців —
скінчилося їхне терпіння...

Доки в лоні земнім
не засохне коріння,
Не пощезне вкраїнський наш цвіт!
2003

ВІЧНЕ КОЛО

В наш край приходила орда
І храми руйнували...

Але ж текла собі вода,
І кров змивалася руда,

І проминалася біда.
І віра оживала!

Тоді ж приходили чужі
І спалювали ниву...

Та з лободи пеклись коржі,
І пойдала ржа ножі.

І від межі і до межі
Гойдала нива гриву!

І знов приходив бусурман
І віднімав свободу...

Але ж здіймався вітряган
І вимітав чужий бур'ян,

І виростав новий курган
В прапам'яті народу!

А ще ж наїзників юрма
Топтала нашу мову...

Але ж нема для нас ярма
Межі світами чотирма,

І ми говорим з усіма
По-українські знову!

2003

(Продовження на 13-й стор.)

Богданів багато,
А Хмеля — ні жодного.
Чи іх не було,
Чи спились нанівець...
Слови — пережовано
І заангажовано
В гетьмані не тих, —
Тож нехай йому грець!
Урветься терпець
Нерозумному Йованові —
За вила він скопиться
І за косу,
І виростуть знову
Могили курганові,
А землю птахи по стешах
Рознесуть.
Така наша доля:
Суцільними ранами
Кривавиться
Край
Самозгубних
Сердень...

СУЧASNІ ЯНИЧАРИ

1

Земля таких не прийме,
Не пригорне —
Відторгне чужорідні їх тіла,
Дарма,
Що за століття прийняла
Не одного чужинця в лоні чорне.
Так то ж чужинця —
Він своєю кров'ю
Родючість чорноземну збагатив,
І Бог його могилу освятив
Навіки всепрощенням і любов'ю!

A ці — домашні виродки —
Чужіші
За чужину по мові та крові:
У них нема і Бога в голові,
Вони самої підлости підліші,
Вони й посмертно —
Як своїм життям —
Отруять землю сморідним
гниттям!

2

...і проклянє і вас, і весь ваш рід
Народ від Сяну аж до Дону!
Ганебне все ввібрали ви
В клітині мозку, в капіляри
Крові:
Рідніші для Москви,
Для України ж — яничари
І вседушителі!
Для вас
Пісень не буде — лих прокльони,
Гвардійці п'ятої колони,
Ошмаття виродженіх рас.
Ви отруїли нам ґрунти —
Чорнозем вмер і вже не родить
Там,
Де москаль до вітру ходить,
Огиджений до блювоти.
І ви — за ним,
Бо ж ви — братки,
Бо ж ви — союзнички досмертні,
Не українці —
Пе-ре-верт-ні,
Перевертні-москалюки.

...минуле можна перейти і вбірд,
Та не минути наслідків прокльону!
2003

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Гадюкою впovзає в Україну
Правічний «друг»
із Путінським лицем,
Несе руйну в нашу курайну
І в нашу душу щиру та найвну
Знов повіва північним вітерцем.
Ta хто ж нас іще чобіт не витер
За три століття?! Друзі-вороги
Роздмухують такий вогненний
вітер,
Що спалить наш святий
Софійський віттар
І заметуть наш вічний слід сніги!
Кому ж іще, брати мої, не ясно,
Що вечоріє знов — заходить ніч,
І нас не порятує Переяслав,
Бо ми самі спалили передчасно —
Хай віртуальну — славну нашу Січ?!

2004

ОДА ВІРНИКАМ ІМПЕРІЇ

Доволі епіграм,
бурлесків
і пародій —
Пора вже й возлюбить,
Як я люблю собак...
Складаю оду країші у природі
Породі найвірніших поспілак.
Служіть — хай з вами буде
Божа поміч
І вивірений долею талан,
Нехай благословля вас
Прокопович,
Породи зачинатель, Феофан.
Хіба ж не ви столицю над Невою,
Столику і стоглаву, возвесли
Над ріднопервозваною
Святою —

В чужого воза Київ запрягли?!

Хіба ж не ваш Сиваш
сивушним духом
Пропах в степах —
і став уже не наш,
Щоб Катерина — шльондра
і псяюха —

Читала свій німецький «Отченан»
Татарам і козацьким отаманам,
Своєю «вотчиною» нарекла
Дніпровський край,
І в балтицьких туманах
Ріка Молочна кров'ю потекла?
Історія — закуска лиши до брому,
А бром — інтелігентський самограй:
Живучий вірус давнього синдрому
Додавлює до краю ріднокрай!
Історія... Петро згубив три сумки —
І Сумами місцину наречем,
І порухи незгідливої думки
Пересічем, як Січі крик, мечем.
«Ай, дар пріроди!» —

ляпнє Катерина, —
І потече «охрещений Айдар,
«Вор скла...» — і Ворскла,

славно,
мов дитина,
«Татуню, — пролепече, —
добрий цар!»
Луганськ, Херсон, Одеса,
Миколаїв —
Хрестеники московської куми,
Мов не було ні скітів, ні ногаїв,
Мов не жили тут вольницею ми...
Мов не було ні Хмеля, ні Мазепи,
Ані тобі Петлюри, ні Махна,
І нас із невідомості-халепи
Рася-мати виводила одна...
На мочарях зусиллям яничарів
В Расею перевтілилась Орда
Плескатопика,
Виплескані в чарі
Дурман-вина,
Що звється в нас «бурда».
Пройдисвіти
(чи пак землепроходці),
Це ви, ясак збираючи, пройшли
Сибір неісходимий
Й на Чукотці
«Ісконноруських» мамонтів
знашли.
Це ви
Хіви,
Заховану в барханах,
Полоном
В лоні матушки-Москви
Привели на мотузнях арканах
На розтерзання —
Втіху для «братві».
Це ви Кавказ прикоснували
гордий
(Та й нині ще продовжуєте — ви),
І після «геройчін» ваших мордів
Кривавляться сліди в димах трави.
Це ви в Державній Думі і сьогодні
Шматуете наш синьо-жовтий стяг,
Завжди готові,
Путіноногідні,
До новозавойовницьких «звитяг».
Немає в світі ворога лихого,
Підлішого за бувших родаків,
Прправнуків козацтва низового,
Москви червоно-бліх прямаків!
Складаю вам розлогу антиоду,
Можливо, й запізнілу,
Та однак
Нагода є ославити породу
Клонованих московських поспілак.
Я з москалем сваритися не буду
Й могоричу йому не піднесу,
І в суд не позиватиму,
Бо ж суду
В нас чесного немає —
«Фількин» суд...

I рідного — в минулім — яничара
Не братиму на мушку,
Хай живе
В чарівнім світі
покіль і почвара,
На поспіцацькій службі
жили рве!
«Реве та стогне
(вічний!)
Дніпр широкий,
Сердитий вітер
(віщий!)
Завива...»
Неспокій мій не спатиме,
Допоки й
На поспіках царствує Москва.
Не сплю і я.
Не сплять мої собаки,
Досмертно вірні й так,
Без ланцюгів...
Дасть Бог, діждем:
Останні поспілакі
Відхлинути до московських
берегів —
Служити чужині...
Ми ж будем жити,
Миритися між собою після чвар,
І більше не діжнуться московити
Поповнення —
скінчився цей «товар»
На берегах дніпрових...
Дай-но, Боже,
Щоб витекло із нашої крові
До краплі все ганебне і вороже
I відригнулось
матирно
в Москви!
2004

ГОВОРІТЬ УКРАЇНА

На сході заординилося знов —
звідтіль, де мало б сонце восінні, —
сховавшися за господню коругов, —
на Ків пруть дрімучі азіти.
Вони жадають свіжої крові,
роздмухуючи вогнище шалене...
Волайте, мертві!
Не мовчіть, живі,
не помирайте заживо для мене...
2007

* * *

Мої вуста не вимовляли «мамо»
І «тату», і не чув я слова «син»,
Що звернене до мене, і так само
Щасливої сорочки не носив.

Література

ШЕВЧЕНКОВСЬКИЙ КОМИТЕТ НАЗВАВ
ЦЬОГОРІЧНИХ ПЕРЕМОЖЦІВ

СЕРЕД НІХ — ПОЛІТВ'ЯЗЕНЬ з КРИМУ ОЛЕГ СЕНЦОВ
12 лютого члени комітету Національної премії України імені Тараса Шевченка (після таємного голосування) назвали кращих митців, які стали цьогорічними лауреатами найвищої творчої відзнаки нашої країни.

Всього 60 авторів творчих робіт представили свої заявки. До третього туру було допущено 18 претендентів, а переможцями стали п'ятеро. Офіційно список лауреатів оголосять після підписання указу Президента України, а вручення премії планується провести до дня народження Кобзаря (конкретна дата і місце проведення церемонії ще не визначено).

Нині лауреатами 2016 року названі п'ять митців за такими номінаціями:

- публіцистика і журналістика — Лук'яненко Левко Григорович, твори у 13 томах «Шлях до відродження» (2014 р., в-во «ТОВ Юрка Любченка», м. Київ);
- музичне мистецтво — Покілтару Раду Віталійович (балетмейстер), балет-триптих «Перехрестья» (2012), балети: «Лебедине озеро» (2013), «Жінки в ре мінорі» (2014), «Довгий різдвяний обід»;
- концертно-виконавське мистецтво — Швачка Анжеліна Олексіївна (виконавиця), виконання провідних партій в оперних виставах та популяризація української музичної спадщини;
- образотворче мистецтво — Гуїда Михайло Євгенович, цикл живописних творів «В єдиному просторі»;
- кінематографія — Сенцов Олег Геннадійович (режисер), фільми «Гамер» (2011) та «Носоріг» (незакінчена робота).

ВІДРОДЖЕНИЙ «ГРАНОСЛОВ» І ЙОГО ЛАУРЕАТИ

Залишається тільки офіційна церемонія нагородження. Стежте за оголошеннями — скоро стартуватиме «Гранослов»-2016-2017», — сказав М. Сидоржевський.

Куратор конкурсу, секретар із роботи з молодими авторами НСПУ Леся Мудрак оголосила імена лауреатів. Це — Ігор Астапенко, Елизавета Жарікова, Ігор Мітров, Андрій Дацків, Андрій Тужиков — у номінації «Поезія». А також Юлія Василенко, Яна Онишкевич, Артем Сопронюк, Павло Хоменський, Ольга Скосаренко — у номінації «Проза». Їхні твори вийдуть окремими виданнями до кінця цього року. Також буде надрукована антологія творів дипломантів «Гранослову».

Церемонія нагородження відбудеться наприкінці березня у Києві.

Леся Мудрак нагадала також, що у журні «Гранослов» — три лауреати Національної премії ім. Т. Г. Шевченка — це Василь Герасим'юк, В'ячеслав Медвідь, Анатолій Кичинський, а також голова Кіївської організації НСПУ Володимир Даниленко та інші відомі письменники. Вона зазначила, що партнери конкурсу — видавництво «Саміт-Книга» та Фонд «Діаспора», конкурс проводиться під патронатом Міністерства молоді і спорту.

2006 рік. Д. А. Кононенко вручає призи переможцям конкурсу

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» ОГОЛОШУЄ
ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС
«МИ — ДІТИ ТВОЇ, УКРАЇНО!»
ІМЕНІ КРИМСЬКОГО ПОЕТА ДАНИЛА КОНОНЕНКА

УМОВИ КОНКУРСУ:

- Мова конкурсу — українська.
- Вік учасників — учні 8-11 класів.
- Номінації конкурсу — «Поезія», «Проза», «Публіцистика».
- У номінацію «Поезія» конкурсанта має надіслати 5-8 віршів.
- У номінації «Проза» та «Публіцистика» надсилаються роботи на вільну тему обсягом 4-8 сторінок.
- Учасники конкурсу повинні вказати повністю своє прізвище, ім'я та по батькові, вік, адресу, навчальний заклад, телефон та електронну адресу газети «Кримська світлиця» — kr_svit@meta.ua
- Твори учасників Всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» ім. Д. Кононенка публікуватимуться в газеті «Кримська світлиця».
- Оцінюватиме творчість учасників компетентне письменницьке журі, до складу якого увійдуть, зокрема, й колишні переможці конкурсу «Ми — діти твої, Україно!».
- Підбиття підсумків конкурсу та нагородження переможців відбудеться в м. Києві напередодні Великодніх Свят. На переможців чекають дипломи, подарунки та збірка творів молодих авторів — переможців та учасників конкурсу.
- Оргкомітет
- Просимо відгукнутися на електронну адресу «КС» однодумців, волонтерів, потенційних спонсорів! (Конти можна переказувати на картку «Приватбанку» № 4149 4378 4242 1362 на ім'я Лещенко Ольги Костянтинівни).
- Впишіть свої імена в історію відродженого конкурсу!

«ДОЛЯ ЩЕ РАЗ ПЕРЕВІРИЛА ВАС НА МІЦНІСТЬ...»

Виступ Президента України на урочистому зібранні, присвяченому Дню вшанування учасників бойових дій на території інших держав та 27-й річниці виведення військ з Афганістану

Пресвяті отці, дорогі друзі, шановні ветерани, бойові побратими!

Ще на один рік віддалилися від нас події в Афганістані на початку 80-х. І стільки вже сплило часу, що дійсно є підстави вважати ветеранами всіх вас — тих, в чиє життя так несподівано і так безжалісно, починаючи з 1979 року, увірвалася війна. Бо одразу ж після цього молодих хлопців, які щойно повернулися з Афганістану, якось був певний дисонанс називати ветеранами.

Сьогодні ситуація змінилася кардинально.

Здавалося б, — де Україна і де Афганістан? Де Київ, Черкаси, Львів, Харків чи Запоріжжя і — де Кабул, Мазарі-Шаріф, Саланг? Що там шукати нашим солдатам? Але ви діяли так, як мусили діяти. Ви продемонстрували вірність присязі, продемонстрували мужність та героїзм, ту самопожертву заради бойових побратимів, той джентльменський набір справжнього воїна-українця. Ви заклали ті бойові традиції, які потім, як повітря, нам були потрібні, коли треба було боронити Батьківщину. Так є і тепер, коли імперія-агресор знову намагається зламати ваше життя, наше життя і життя кожного громадянина-українця.

Пам'ятаєте, коли держава не давала тієї шані, яку заслуговують ветерани? Коли чиновник-бюрократ насмілювався говорити: «Я вас туди не посылав!» І одразу ж держава за таке ставлення до ветеранів заплатила високу ціну. Ви не образилися, не відвернулися від держави. І як тільки державі ставали важко, воїни-афганці першими підставляли своє плече.

І держава, я сподіваюсь, нарешті вивчилася ці уроки — уроки ставлення до ветеранів. Бо коли була Помаранчева революція, воїни-афганці були серед перших, хто вийшов для боротьби проти несправедливості. І коли була Революція гідності, — ніхто жоднихнаказів не давав, але ви чітко визначили, що місія кожного з вас — там: і безпеку маємо забезпечити, і від провокацій захистити, і не вдень, і не на сцені, а вночі, коли були розписані наряди. І коли я заходив до «Афганської сотні» вночі у палатку, — ми сиділи і говорили, і мріяли, яким чином нам боротися за свободу, волю, незалежність нашої держави. І афганці не зрадили.

Знову, коли напав на нашу державу агресор, а в країні не було армії — армія була розграбована і знищена, нашиговані агентами ФСБ, і щобти не сказав — ворог знав це швидше, ніж командир відділення, вводу, роти чи батальйону, свої традиції першими прийшли продемонструвати воїни-афганці. В ще не існуючі тоді перші добровольчі підрозділи, що формувалися на базі сотень Майдану, батальйони Національної гвардії ви прийшли з вашим патріотизмом, силою духу вчити молодих хлопців і дівчат. Це тоді закладалися ті традиції, які панують в афганському братстві. І це завдяки вашим зусиллям нам вдалося побудувати Збройні Сили.

І сьогодні і в Збройних

лише уявімо собі, якби ми рішуче не порвали з Росією в 1991 році, хіба сьогодні наші діти не мусили б виконувати так званий «інтернаціональний обов'язок» у Сирії та інших країнах Близького Сходу чи десь ще? Бо нема на карті світу такої точки, яка була би недосяжною для хворобливих геополітичних російських амбіцій.

Імперська манія величі — дуже небезпечний діагноз. Хворють на неї одні, а за лікуванням платять інші, причому своїми життями. Саме тому зараз увесь світ — з Україною, а Росія опинилася в повній ізоляції.

Я щойно вчора повернувся з Мюнхена, де брав участь у глобальній світовій конференції з питань безпеки. Прямо перед мною виступав російський прем'єр-міністр Медведев, який сказав, що в Україні немає агресії, на їхню думку, в Україні є громадянська війна. Я не став вступати в полеміку. Але я чітко заявив, — які ще потребні докази російської агресії? Сотні російських паспортів, які я продемонстрував у Мюнхені минулого року. Найсучасніша зброя, яка була вилучена у російських спецназівців, супутникові фотографії, відео з дронів, які, нарешті, у нас з'явилися, відеофіксація нашого головного управління розвідки, десятки російських солдатів, які були продемонстровані восьмому світові, і, до речі, системи запалового вогню «Смерч», «Град», «Ураган» російського виробництва, якими обстрілювали мирні квартали Краматорська, Мариуполя, Волновахи. На їхній совіті — тисячі українських життів. Це — не громадянська війна, це — ваші солдати в Криму, це тисячі озброєних до зубів російських військовослужбовців, агресорів, які перетнули наш кордон. Це — танки, амуніція, артилерія, яка перебуває на моїй землі. І ми нікому цього не дозволимо! Ви заплатите ту ціну, яку має заплатити агресор. Весь захоплення підтримав Україну.

Шановні бойові друзі! Хочу запевнити присутніх, що високо ціную ваші самоініціативу, бойовий та життєвий досвід, вміння долати труднощі, досягти поставленої мети. Як Президент України завжди підтримуватиму ініціативи громадського руху ветеранів бойових дій, спрямовані на збереження традицій військового братерства та консолідацію суспільства.

Ми не дозволимо п'ятій колонії росіян розколоти Україну! Ми не дозволимо повторення трагічних сторінок історії? Що гарантує, що ми добре вивчили і засвоїли уроки минулого? Гарантую це нам лише державна Незалежність України. І цей вибір був зроблений Українським народом, всіма нами 25 років тому.

А от імперія не змінилася, і доказом того є анексія Криму, як агресія на ході нашої держави, і бомбардування російськими винищувачами мирних кварталів у Сирії. І

Честь вам і слава, шановні ветерани Афганістану!

Слава Україні!

США ПЕРЕДАЛИ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ САПЕРІВ

Штаб Командування Збройних Сил США в Європі передав сучасне обладнання для піротехніків ДСНС України на \$244 тисяч. Церемонія передачі відбулася у вівторок в Державній службі України з надзвичайних ситуацій, повідомляє кореспондент «Укрінформу».

«Це обладнання суттєво підвищить захищеність наших піротехніків, а також суттєво вплине на ефективність роботи з розмінування», — зазначив голова ДСНС України Микола Чечоткін.

Він повідомив, що в результаті російської агресії проти України, а також дій розвідувально-диверсійних груп значна частина території Луганської та Донецької областей опинилася під загрозою виникнення вибухів, «тобто вона зараз забруднена великою кількістю вибухонебезпечних предметів».

За словами заступника начальника Управління організації піротехнічних робіт та гуманітарного розмінування — начальника відділу організації піротехнічних робіт ДСНС України Андрія Бевза, обладнання, яке передали США українським піротехнікам, призначено для проведення заходів з гуманітарного розмінування та знешкодження вибухонебезпечних предметів.

Зокрема, це 20 металодетекторів з можливістю поглибленим пошуку боеприпасів,

20 комплектів індивідуального бронезахисту для піротехніків (захисні фартухи і шоломи із забралом).

В числі переданого обладнання також 5 групових комплектів для проведення розмінування, які призначенні для дистанційного виличення боеприпасів та проведення робіт з розмінування, сучасний комплект для знищенння боеприпасів, 5 комплектів для маркування території і комплекти для керівників робіт.

«Все обладнання є сучасним, яке використовується в армії США. Використання його нашими піротехніками дозволить оперативно виконувати заходи, підвищити безпеку піротехніків за рахунок уникнення безпосереднього контакту з вибухонебезпечними предметами», — підкреслив він.

А Бевз зазначив, що нове обладнання буде використовуватися насамперед для проведення робіт з розмінування територій на сході України.

Координатор із надання гуманітарної допомоги Посольства США в Україні Джоан Вагнер зазначила, що передача обладнання для піротехніків ДСНС України відбувається в межах допомоги США на проекти безпеки в Україні загальною вартістю \$260 млн.

У ЗСУ СЛУЖАТЬ БЛИЗЬКО 140 ТИСЯЧ КОНТРАКТНИКІВ

На сьогодні у Збройних Силах України за контрактом служать близько 140 тисяч військовослужбовців. Про це, посилаючись на слова глави уряду А. Яценюка, повідомляє Департамент інформації та комунікацій з громадськістю секретаріату Кабінету.

За словами прем'єра, залишки підвищеної грошової утримання в армії суттєво збільшилися кількість професійних контрактників. «У середньому до 200 контрактників щодня ми отримуємо до лав Збройних Сил України. Вже зараз кількість контрактної професійної армії в Україні становить близько 140 тисяч громадян», — сказав він. Основна мета підвищення грошового утримання, за словами А. Яценюка, — створення професійної армії, яка повинна відповісти найвищим стандартам НАТО, «яка повинна вміти воювати і мати нову техніку, а військовослужбовець повинен отримувати гідну заробітну плату». Аналогічний підхід, підкреслив він, є і в Національній гвардії України.

Як повідомляє УНІАН, у поточному році рівень грошового забезпечення військовослужбовців ЗСУ та Нацгвардії підвищено більш як удвічі. Якщо у Збройних Силах стрілець раніше отримував 2 тис. 341 грн., зараз — 7 тис. Командир візводу раніше отримував 3 тис. 801 грн., сьогодні — 9 тис. Для командира роти виплати збільшилися з 5 тис. 096 до 11 тис. грн. Для командира батальйону — з 5 тис. 664 до 13 тис. грн. Для командира бригади — з 6 тис. 501 до 16 тис. грн.

* * *

Реформувати систему Міністерства оборони можна протягом 3 років, а Збройні Сили в цілому — за 5 років. Про це заявив очільник оборонного відомства Степан Полторак в інтерв'ю «Українським новинам». «Ми зможемо це зробити при необхідному фінансуванні», — додав міністр... Як відомо, на національну безпеку й оборону цього річ виділено в бюджет 113 млрд. грн.

«МИ ПОВИННІ ПРИМУСИТИ ДЕРЖАВУ НЕ ЗАВАЖАТИ ЛЮДЯМ ЖИТИ!» ВОЛОНТЕРИ ТА УЧАСНИКИ АТО ЗБИРАЮТЬ ПІДПИСИ ЗА СВОЮ ПАРТІЮ

Група ветеранів та волонтерів АТО ініціювала рух щодо створення політичної сили «Партія людських свобод» («ПЛЮС»).

Відповідний маніфест, стосовно ініціативи з об'єднання в політичну силу був презентовані на прес-конференції в «Укрінформі».

«Ми оголошуємо ініціативний рух щодо створення політичної «Партії людських свобод», адже найголовнішою цінністю українців є Свобода. При цьому під свободою людини ми розуміємо закон», — йдеться у маніфесті.

Зазначається, що до ініціативи вже приєдналися понад 300 осіб у 6 областях України і приєднатися можуть усі інші бажаючі.

«Основні програмні цілі, на яких базується наша політична сила, — це, насамперед, те, що державна система має бути змінена повністю. Ми побудуємо державу з максимальним застосуванням переваг сучасних технологій, вивівши Україну у ХХІ століття. Модель нової держави має бути розроблена заздалегідь, щоб усі люди бачили, до якої мети ми йдемо. Реформи мають робитися вузькоопріфільними професіоналами, а не демагогами. Жодна реформа не буде успішною, доки не буде змінено судову і правоохоронну систему», — заявив керівник ініціативної групи, голова ГО «Товариство ветеранів АТО», адвокат, доброволець батальйону «Айдар» Кирило Сергеєв.

Серед інших програмних цілей визначається, зокрема, приоритет на науку, реформу податкової системи. «Податкова не перевіряємо підприємства без обґрунтованої підозри в ухилянні ними від податків, а адміністрування податків буде зведене до мінімуму... Держава має докласти зусиль до залучення

кредітів і інвестицій для малого і середнього бізнесу... Держава має бути відповідальною перед громадянами, якщо людина заробила менше за прожитковий мінімум (розмір якого приведено до реальності, а не визначатиметься фантазіями), то з такої людини держава не стягуватиме жодного податку та збору», — йдеться у маніфесті.

Як переконані волонтери та учасники АТО, чинний сьогодні в Україні устрій не є демократією, а є «диктатурою олігархату, де супільство втратило всі права перед свавіллям корупційних кланів».

Стосовно фінансування нової політсили, то поки розрахунок вик

З того часу, як я вийшов з віку юнацького максималізму, завжди здавалося, що біблійна заповід «Не сотвори собі кумира» для мене особисто — чи не з найрізикованих. У світі багато цікавих, талановитих людей, але нікого з них не міг вважати кумиром. Так, подобається творчість, так, цікава думка, але не більше того. І за таке легковажне ставлення до біблійного тексту був покараний, коли прочитав свіже інтерв'ю Юрія Норштейна, дане йм порталу «Delfi.lv» напередодні «Відкритої лекції» у Ризі...

ВІД «СЕРЦЕВОЇ НЕДОСТАТНОСТІ ПУТИНА» — ДО «ПУТИНА ОСЯЯНОГО»

А далі розвиток сюжету передбачити неважко. Обожнюваний, видатний мультиплікатор, творець «мультифільмів усіх часів і народів» «Їжа-чок в тумані» і «Казка казок», підтримав окупацію Криму Росією. Причому у висловах найпоширеніших, банальних: «Я абсолютно і категорично за те, що Крим повернувся до складу Росії, хоча б тому, що Крим був переданий нетверезим Хрушевим».

За цим, правда, пішло щось більш оригінальне. Юрій Борисович сказав, що у момент виголошення «кримської промови» обличчя президента РФ Володимира Путіна «було осяяне, це той рідкісний випадок, коли відбулася єдність партії і народу». І що найнеприємніше: ось ця «єдність партії і народу! Для Норштейна, який ніколи не прогинався ні під партію, ні під владу, ні під «охлос» (який часто ховається за гучним словом «народ»), цього разу у цих словах немає нічого іронічного. Схоже, він широ вважає, що настrij «кримнашу» — дійсно рідкісний випадок «єдності партії і народу», а не дурман шовінізму.

Говорячи ж про Євромайдан, трагічні події 2 травня в Одесі, Юрій Норштейн знову збився на банальноті: повторив найбільш розхідні тези кремлівської пропаганди про фашистів, мерзотників, «з яких можна сформувати легіон СС або дівізію для німецьких концтаборів». Окупацію Криму він, зокрема, віправдав тим, що ніби то «там могло відбутися щось подібне до Одеси».

Захотілося протерти очі і перечитати заново. Чи це той Норштейн? Адже ще зовсім недавно він був відомий своєю твердою, непохідною ліберальною позицією. Зовсім недавно він засуджував вирок «Pussy Riot». Причому зовсім незагальними словесами. Юрій Борисович говорив, що цей вирок такий абсурдний і нереалістичний, що його можна висувати на Нобелівську премію з літератури, оскільки текст вироку цілком може конкурувати з романами нобеліата Марселя Пруста.

Трохи пізніше, три роки по тому, слова Норштейна із захопленням передавалися з вуст у вуста й вуха «прогресивною громадськістю». 19 січня 2013 року, на концерті «Володимир Висоцький. 75 років», він вручав премію «Своя колія» співачці Олені Камбуровій. І сам бунтар Висоцький, і пам'ять про нього давно вже приватизовані владою, «Першим» та іншими телеканалами. Але тут Юрій Норштейн порушив плавний хід акції і несподівано для всіх пригадав слова президента РФ з останньою на той момент великою щорічною прес-конференції: «Путін сказав, що Магнітський помер від серцевої недостатності... Магнітський помер від серцевої недостатності Путіна, від серцевої недостатності начальника в'язниці...».

А ось як Норштейн говорить про «лібералів» зараз: «Можна виступати гарним і правильним лібералом, але

Юрій Норштейн

іноді ліберали перетворюються на те, про що прекрасний російський поет Денис Давидов писав «ліберала-обира»: «Всякий маменькин синок, всякий обира, Модний дурачок, Корчит ліберала».

Великому мультиплікатору знадобилося три роки, щоб пройти шлях від «серцевої недостатності Путіна» до «Путіна осяяного».

НЕ ПРИТИСНУЛИ, НЕ КУПИЛИ. А ВМОВИЛИ

Коли я поділився цією новиною з кількох друзями, один висловив припущення, що Кремль «притиснув, дотиснув» Норштейна, інший — що його «купили».

Можу сказати точно, не притиснули і не купили. «Притиснути» можна художників МХАТу, що виправдовує свою сівость тим, яка махина на його плечах. «Купити» — директора «Мосфільму». А студія Норштейна розташована у його квартирі на Войковській. Він нікого не боїться, ні від кого не залежить і ні під кого не прогинається. Отже, притиснути і купити його неможливо. Він тому так довго, з 1981 року, і зникає свою шедевральну (судячи за показаннями уривками) «Шинель» за Гоголем, що занадто незалежний і непідкупний.

Чому я так впевнено говорю про це. Від особистого знайомства і особливих вражень. Коли працювали у тижневику «Собеседник», мріяв зробити інтерв'ю з Юрієм Борисовичем. Телефонував йому. І розмовляв з ним по телефону — коли 10-15 хвилин, а коли і 30-40. Про що говорили — про життя, про мистецтво і про те, чому саме він не може дати інтерв'ю цього разу. По-перше, немає часу, а по-друге, це так дрібно, нерозумно і безглуздо. Інша справа — мистецтво і життя...

Все змінилося, коли я запропонував йому зробити в рубрику «Речові цінності» матеріал про його вітальню. Норштейн дав добро. Я прийшов з фотографом, обіреєнним десятком об'єктивів. І Норштейн години дві-три (відлік часу було геть втрачено) розповідав про свою вітальню — та й не тільки. Водив по квартирі, показав студію — місце, де відбувається диво оживання Акакія Акакійовича.

Чарівність, простота, природність, щирість, внутрішнє світло, що виходить з очей. Подумалося, ось кого треба брати на роль Іешуа Га-Ноцрі у серіалі «Майстер і Маргарита», який саме тоді запускав-

Резонанс

15

по-кремлівськи, по-імперськи звично, що навіть нещікаво. А ось що цікаво. Норштейн начебто щось говорив про «історію Криму», в яку «внікати» треба. Тобто потрібно розуміти, що він-то вник. Так? А що ж тоді у нього жодного слова про кримських татар? Ни пізвука про їхні утиски, про їхні безслідні зникнення. Тут Юрій Борисович теж «абсолютно і категорично за?» Хвора сівость творча відключається при відбитомублику імперської величини? Схоже, так.

Справедливості заради не можна сказати, що Норштейн, колишній постійний автор сайту «Grani.ru», нині у Росії забороненого, зовсім уже втратив свій критичний запал щодо російської дійсності. Але ось що характерно і показово. Зацініть фразу: «Прекрасно бачу, якесь шпана на багатів народилася сьогодні в Росії — Коломойських і нас вистачає!».

Ви уявляєте, як глибоко проникла у цю талановиту голову кремлівська пропаганда, якщо для нього однією вимірює негативу став саме Ігор Валентинович? Ішо цікава і важлива цитата, що підлягає розшифровці:

«— Чи втратили ви на Україні друзів?

НОРШТЕЙН І УКРАЇНА

Після всього сказаного Норштейном про Україну згадався пам'ятник його Їжачку в тумані, що стоїть у Києві.

Як його встановлювали. Як хулігани вічно тирили цього беззахисного Їжачка. Як усім світом шукали йому місце спокійніше. Що тепер з цим Їжачком буде, коли його творець сам так безнадійно заблукав у тумані між Кримом і Одесою, напущеному кремлівським ТБ (заблукати — заблукав, але в підсумку, схоже, вийшов до єдиноросійського Ведмедика).

Ось ішо цікава і важлива цитата, що підлягає розшифровці:

«— Чи втратили ви на Україні друзів?

ЩЕ «МИНУС 1» — ЗНАМЕНІТІЙ МУЛЬТИПЛІКАТОР ЮРІЙ НОРШТЕЙН ТАКОЖ ВСТАВ НА БІК КРЕМЛІВСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ

АВТОР «ЇЖАЧКА В ТУМАНІ» ЗАБЛУКАВ МІЖ КРИМОМ ТА ОДЕСОЮ...

ЛОВІЦІ ДУШ ЛЮДСЬКИХ

Зрозуміло — не він перший, не він останній. І все ж корисно подивитися і на цьому конкретному прикладі — а на що, на який гачок, нахіжку ловить безпardonна гебельєвська пропаганда таких ось людей. Вчитаймося в інтерв'ю.

Норштейн: «У мене в Криму все життя живуть дві сестри: одна — у Севастополі, друга — у Сімферополі... Моя батьки і дядьки там жили і працювали. Тобто про Крим я не з чуток знаю. Вже не кажу про історію Криму — це окрема сторона, в яку чому-то багато хто не хоче заглиблюватися».

Ага, стає зрозумілішим. Сестри в Криму, безумовно, були під потужним випромінюванням Рус-ТБ. І через них цю інформацію, цю нахіжку і заковтнув геній мультиплікації.

«Коли почалася стрілянина на Майдані, я першочергово зателефонував сестрам і сказав: якщо буде несила, одразу приїжджайте в Москву, я вас прогодую».

Хвилиничку, а хто ж почав стріляти на Майдані? І кого там вбивали?.. Зрозуміло, що Юрій Борисович про це судить з картинки російських телеканалів, які перевертують все з ніг на голову. І далі у нього відповінані, зовсім вже махрові слова з приводу української «політичної публіки», яка нібито «насміхалася з приходом живцем спалених людей» в Одесі. Де він з сестрами міг це побачити, зрозуміло — в ефірі Кисельова і Солов'йова, Толстого і Зейналової.

Далі — схоже, тією ж пропагандою з Криму, який подарував Крим сп'яну, з приводу Севастополя і Сімферополя, запущених українською владою так, що просто гріх у них це не відбрати. Це все так пізнавано, зайжджено, так

рійович. А неназвані тут Тимченки і Ковалчуки, Ротенберги й Якуніни, Чайки і Сечіни, «шпана багатії» представлена лише як бліде відображення первинного, споконвічного, демонічного Коломойського у дзеркалі російського «сьогодні».

Є й інший симпатичний приклад. Пам'ятаєте про «осяяного Путіна»? Ось я ще єкше мультиплікатор, а отже, фізіогноміст, говорить про ВВП: ну так, маска. Але тут же заохочувально додається: «Бути ніким непоміченим — кращі якості розвідника». (Ага, звичайно: не завлкубом у братському геддерівському Дрездені, а саме «розвідником»). Але це не все. Буває інакше, ще краще й уроочистіше. Нечасто, праправда, але «лише іноді, коли пристрастъ його захльостє, обличия Путіна оживає у згоді зі словами, які він говорить». Та це вже серйозно, це любов вірнопідданого до государя-імператора. Не рабська, що важливо, любов, а горда, продумана і прониклива.

А ось як при всьому тому Норштейн говорить про Баррака нашого Обаму: «На жаль, обличия Обами, на яке я дивився з подивом і задоволенням ще вісім років тому, тепер демонструє тільки позу, відображену паузу». Ага, отже, у Путіна іноді проривається крізь маску оживляюча пристрасть, аж до осяяння. А ось у Обами тепер «тільки поза, відображену паузу». Що це, як не банальна загальнотипова оскаженіння, починається загибеллю людини».

Ну ви зрозуміли: це Україна винна, що фестиваль «Крок» не може повернутися на Дніпро. «Коли культура потрапляє під журнала політики і криків оскаженіння, починається загибеллю людини», — це теж про Україну у розумінні Норштейна.

А коли ті самі українські друзі намагаються пояснити Юрію Борисовичу, що Крим за Хрушевим був переданий Україні не сп'яну, а з причини господарської, інфраструктурної доцільноті, він помітно починає нервувати: «Це оғидно! А якщо вітер дме у бік Криму, означає, що вони дихають українським повітрям? Може, зробити загороджувальний екран?».

І далі знову починається банальнє імперське — про неподільність: «Якщо ми почнемо міркувати на такому рівні, то треба і дереви пилити навпіл, тому що один бік обернений на Схід, інший — на Захід. З цього і починається біда, коли починають ділити неподільне...».

Ось! Ось і докопалися до головного. Що ж це Україна

— Слава Богу, ні. Саме зараз іду на зустріч з друзями, ми разом проводимо вечір мультиплікації фестивалю «Крок», який живе вже двадцять п'ять років... До недавнього часу він був російсько-українським: один рік теплоход плив по Дніпрі, інший — по Волзі. Поки що ми його другий рік проводимо тільки на Волзі, а чи долетимо колись знову до середини Дніпра, як гоголівський птах, не знаю. І в цьому для мене велика трагедія.

Коли культура потрапляє під журнала політики і криків оскаженіння, починається загибеллю людини».

Можливо, і в інших місцях є редактура подібного рівня. Що ж, якщо виявиться, що так, вибачусь. І з радістю.

Р. Р. С. Іще — про мирний і милостивий Крим при Росії. Після того, як файл був захоплений, довелося його відкривати заново. Тому що отримав повідомлення від близького знайомого, безпосередньо пов'язаного з Кримом. Він надіслав, по-перше, посилення на колонку російського військового експерта Павла Фельгінгауера у київському «Новому времени»: «Росія почала підготовку до великої війни. РФ почала розгортання сил і проводити в

ВЕСНА В САДУ ВІРИ РОЇК

Телефонний дзвінок від сімферопольського художника Юрія Фастенка з повідомленням про те, що його дружина Маргарита Васильєва намалювала картину, присвячену Вірі Роїк, її син Вадим Михайлович і вся родина Роїків сприйняли з радістю. Портрети видатної кримської вишивальниці, Героя України, заслуженого майстра народної творчості України в різні роки ще за її життя намалювали народний художник України та Росії Валентин Бернадський, живописці В. Павлюченко (Полтава), О. Дудник (Луганськ), С. Корольова (Мелітополь), В. Брикулець (Миргород),

Вадим Роїк приїхав до живописця в майстерню, приїхому авторську книгу Віри Сергіївну «Мелодії на полотні», і робота над картиною продовжилася.

Днями я стала першим глядачем уже завершеного варіанту великої, розміром 1x1,12 метра багатофігурної композиції. Вона займає майже всю площину в робочому кутку кімнати, що є для художника одночасно і житловою, і кабінетом. На столі поряд з книгами та альбомами — ноутбук. Над картиною на стіні — портрет дружини.

— Ми одружилися студентами на другому курсі Кримського художнього училища імені М. Самокиша, — розповідає художник. — І хоч навчалися разом, сфери інтересів були різні.

Для Ю. Фастенка, фронтовика, головною темою в творчості став подвиг народу у Великій Вітчизняній війні. Його 18-річним юнаком у 1944 році призвали в армію після визволення Криму від німецько-фашистських загарбників і відправили на II Білоруський фронт. В його складі день за днем просувався на захід, видворюючи ворога за межі окупованої ним країни.

— Коли нам дали команду повернути в бік Кенігсберга, на танках так і залишився напис: «Вперед, на захід!», хоч насправді ми йшли тоді на схід, — згадує Ю. Фастенко.

За участь у цих боях нагороджений медаллю. Поряд з нею на підзажку прикріплена орден «За мужність», Великої Вітчизняної війни. Після

Перемоги ще шість років служив в армії. Вироблені на фронти та армійськими будинками навички дисциплін та порядку, чоловічого обов'язку бути захисником Вітчизни, свого народу, рідних і близьких людей стали сутностю його ества назавжди.

Під час роботи над дипломним проектом Юрій Фастенко поїхав у картиною галерею І. Айвазовського в Феодосії, де ще до війни навчався у художній студії. На її базі створив фігуративне полотно зі старим моряком у центрі, який розповідає юним нахімовим про флотську славу. За щасливим для студента збігом обставин екзаменацію того року очолював Микола Барсамов, колишній директор художньої галереї І. Айвазовського і дослідник його творчості, який високо оцінив випускний проект свого колишнього учня.

А Феодосія ще довго потім живила пензель Ю. Фастенка своїм історичним минулім,

художники І. Шевченко, А. Лойченко, Є. Матвеєва і П. Рейс із Сімферополя, В. Шнейдер та І. Сукованиченко з Ялти, нитками вишив народний майстер із Луцька Юрій Савка. Скульптурні бюсти створили Н. Кравченко з міста Елець Липецької області та В. Гордеєв із Сімферополя.

І от нове полотно. Правда, довести його до кінця художниці завадила хвороба, від якої вона торк на початку лютого пішла з життя у віці 85 років. Тепер чоловік в пам'ять про дружину хоче завершити її картину, але для цього йому необхідна консультація сім'ї Роїків.

Зокрема періоду середньовічної Кафи. Репродукції двох його картин цієї тематики — «Взяття Кафи запорозькими козаками в 1616 році» та «Невільницький ринок у Кафі» опубліковані в академічному виданні Української радянської енциклопедії «Історія міст і сіл УРСР. Кримська область» 1974 року видання. Ще одна картина на цю тему зберігається в колекції Бахчисарайського історико-культурного заповідника.

Коли в 2012 році в Сімферополі було відкрито Музей української вишивки імені Віри Роїк, у художниці виникла ідея повторити свою

картину «Народна творчість» з реальною майстриною Вірою Роїк. Маргарита Георгіївна довго обирала відповідний фон для вишивальниць: приміщення чи природне середовище? Оглянувшись на меморіальну кімнату майстрини в музеї і колекцію народних костюмів у другому виставковому залі, вирішила однозначно: це буде весна в саду, коли цвітуть біло-рожевими квітами абрикоси. Три місяці над півторами, і, здавалося, можна клати фарбами останні мазки.

За пропозицією Вадима Роїка своїм пензлем портретиста-професіонала Юрій Фастенко наблизив зображення дружини на картині оточенням геройні до її життєвих реалій. Тепер замість узагальнених образів учениць поряд з Вірою Роїк зачікавлено розглаголяють, прислушуючись до її коментарів, найрідніші люди: внучка Аліна, правнучки Юлія та Арина, а також вишивальниця з Сімферополя Світлана Лавренюк і киянка Мирослава Тарахан, яка родом із Канева, де й отримала під керівництвом портретів старшого Федоренка. А цього року до їхнього тандема

Багаторічну палітуру своєї династії художник збирається незабаром представити глядачам на виставці до свого ювілею: 22 квітня йому виповниться 90 років.

Поряд з уже відомими картинами, що стали країшим надбанням кримського живопису, в експозиції будуть і нові, робота над якими, зокрема пошуки в архівах фотознімків і макіонків костюмів історичних портретів осіб, що триває.

Я просто закінчив роботу дружини, що є ілюстрацією творчості Віри Роїк, — пояснив своє рішення поставити один підпис внизу картини: М. Васильєва.

Підібрати багет для рами, що вдало гармоніює з життєрадісною атмосferою картини, ніжної і вищуканої, допомагав син Михайло, також художник. Він закінчив Національну академію образотворчого мистецтва та архітектури в Києві і має здебільшого пейзажі, на яких є попит на живописному ринку в курортний сезон. У художньому альбомі, випущеному до 70-річчя Кримської спілки художників, його картини «Морський прибій у Сімейзі» і «Склел Карадагу» розміщені поряд з батальними сценами старшого Фастенка «Партизанський бій» і портретом партизанського комбірга Федоренка. А цього року до їхнього тандема

Ю. Фастенко і В. Роїк біля завершеної картини

говорить він. — А в нашій роботі вимальовані детально крупним планом як першочергові.

— Всі орнаменти — мамині, — додає Вадим Михайлович.

Однак співавтором картини Ю. Фастенко себе не вважає.

— Я просто закінчив роботу дружини, що є ілюстрацією творчості Віри Роїк, — пояснив своє рішення поставити один підпис внизу картини: М. Васильєва.

Підібрати багет для рами, що вдало гармоніює з життєрадісною атмосferою картини, ніжної і вищуканої, допомагав син Михайло, також художник. Він закінчив Національну академію образотворчого мистецтва та архітектури в Києві і має здебільшого пейзажі, на яких є попит на живописному ринку в курортний сезон. У художньому альбомі, випущеному до 70-річчя Кримської спілки художників, його картини «Морський прибій у Сімейзі» і «Склел Карадагу» розміщені поряд з батальними сценами старшого Фастенка «Партизанський бій» і портретом партизанського комбірга Федоренка. А цього року до їхнього тандема

батька і сина на виставці, присвяченій 75-річчю кримського творчого об'єднання живописців, свій наступні морт «У майстерні» додала внучка Тетяна. Вона, здобувши вищу художню освіту в Харківській академії, малює наступні морт, за словами Юрія Петровича, на одному диханні, широко, розмашисто.

Багаторічну палітуру своєї династії художник збирається незабаром представити глядачам на виставці до свого ювілею: 22 квітня йому виповниться 90 років. Поряд з уже відомими картинами, що стали країшим надбанням кримського живопису, в експозиції будуть і нові, робота над якими, зокрема пошуки в архівах фотознімків і макіонків костюмів історичних портретів осіб, що триває.

Наприклад, на багеті до картини про Віру Роїк поєднуються золотистий, коричневий і білий кольори. За словами Вадима Михайловича, Віра Сергіївна також любила такі рамки: неширокі й світлі.

Презентація цієї картини відбудеться 24 березня в Будинку художника Сімферополя на відкритті виставки до 105-річчя з дня народження майстрини. У квітні її вироби будуть відправлені в місто Невинномиськ Ставропольського краю, де сім'я Роїків проживала під час війни та в період до 1952 року. Звідти їхній шлях проляже по Кубані у Ставрополі.

Рукотворні вироби Віри Роїк, що увібрали в свою декоративну райдугу красу рідної землі, продовжують заливати до цього виду народного мистецтва нових шанувальників, надихати на творчість, є зразком високого професіоналізму майстра, педагога і патріота в культурно-мистецькому діалозі поколінь.

Ірина ЛІСНЕНКО
м. Сімферополь

Фотопортрет художниці Маргарити Васильєвої і репродукції її робіт

25 квітня 2016 року виповниться 105 років з дня народження нашої знаменитої землячки, Майстрини вишивальниці, Героя України, незабутньої Віри Сергіївни Роїк. «Кримська світлиця» в пам'ять про цю видатну жінку продовжує публікацію матеріалів, присвячених її творчості і життєвому шляху. Ми звертаємося до читачів з проханням і пропозицією: надслідайте на нашу електронну адресу свої статті, спогади, вірші, присвячені Віри Сергіївні, які ми з вдячністю опублікуємо.

«ЄВРОБАЧЕННЯ-2016»:
НАЗВАНО ІМЕНА
ВСІХ ФІНАЛІСТІВ
УКРАЇНСЬКОГО ВІДБОРУ

13 лютого відбувся другий півфінал, після якого Україна дізналась імена другої трійки виконавців, що боротимуться за те, аби представити країну на «Євробаченні» у Швеції.

Отже, у другому півфіналі, за результатами голосування суддів та глядачів, перемогли «НеАнгели», «SunSay» та «Pur:Pur». Цієї суботи виступали також «Peaks of Kings», Pringlez, Вікторія Петрик, Аркадій Войтюк, ALLOISE та Japanda.

Як відомо, минулого тижня до фіналу відбору на «Євробачення» потрапили Jamala, а також гурти «The HARDKISS» і «Brunettes Shoot Blondes».

Вже у ці вихідні ми дізнаємося, хто з цих шести виконавців представить Україну у Стокгольмі. (УНИАН)

ЛАУРЕАТИ «ГРЕММІ»

У Лос-Анджелесі пройшла 58-а церемонія вручення премії «Греммі» — однієї з найпрестижніших музичних премій у світі, яка присуджується Американською академією звуко запису з 1959 року.

Премію «Греммі» в номінації «Кращий альбом з об'ємним звучанням» виграв британський рок-музикант, засновник «Pink Floyd» Роджер Уотерс. Виконавець отримав нагороду за альбом «Amused To Death».

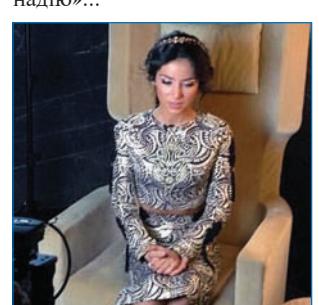
Премію за альбом «1989» в номінації «Кращий альбом поп-музики» отримала Тейлор Свіфт.

Кращою піснею року визнано композицію «Thinking Out Loud» британського виконавця Еда Ширана.

**ЗЛАТА ОГНЕВИЧ
ГОТУЄ СОЦІАЛЬНИЙ
МЕДІЙНИЙ
ПРОЕКТ ПРО КРИМ**

Українська співачка Злата Огнєвич, чимала частина життя якої пройшла у кримському Судаку, готує новий соціальний медійний проект на кримську тематику.

На сторінці співачки у Фейсбуці поширюється фотографія зі знімального майданчика з написом: «Зовсім скоро з'явиться дужа широка соціальний проект, присвячений Криму. Нам так важливо й необхідно підтримати людей морально, тому що в найтемніші часи навіть невеликий промінчик світла дарує надію»...

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятирічно